

ЛІТАРАТУРА І МАСТАЦТВА

ОРГАН МІНІСТЭРСТВА КУЛЬТУРЫ І ПРАУЛЕННЯ САЮЗА СОВЕЦКІХ ПІСЬМЕНІКАЎ БССР

№ 13 (1028)

Субота, 26 сакавіка 1955 года

Цана 50 кап.

Сельская бібліятэка

Хто ў нашай краіне не сярэе з кнігай, для яго яна не з'яўляецца лепшым другам і дарачыкам? Кніга трывала ўвайшла ў быт рабочага, калгасніка, служачага. У жыцці савецкага чалавека ёй адведзена самае пачэснае месца.

Займаючы ў кватэры да брыгадзіра трактарнай брыгады Гусцінчанскай МТС Шаўла Арцёмава. Што перш за ўсё вінецца ў вочы? Кнігі. Акуратна расставлены на палках і ў шафе творы Пушкіна і Коласа, Горкага і Купалы, Шалахава і Лынькова, Ажаева і Крапівы. У асабістай бібліятэцы брыгадзіра налічваецца каля трысот кніг.

У кожным доме савецкага чалавека абавязкова ёсць кніга. Без кнігі цяпер дзяка ўявіць грамадзяніна нашай краіны, які-б паспяхова працаваў на вытворчасці, у калгасе, на транспарце.

Многія чытачы нарастаюча паслужылі бібліятэкам, якіх у нашай краіне адкрыта называюць можа. У сувязі з гэтым вялікая і адказная роля выпадае на долю бібліятэкара. Ён закліканы неслі ў масы святое сацыялістычнай культуры, вучыць людзей любіць кнігу, умець карыстацца ёю. Пагартуе з сельскімі бібліятэкарамі Елізаветай Цімафееўнай Пінчук, і яна раскажа нам папулярнага пра сваіх цікавых і шматбаковых чытачоў, пра тое, якую работу праводзіць Сіманавічская сельская бібліятэка Драгічынскага раёна.

Елізавета Цімафееўна дасягнула значных поспехаў. Штодзень бібліятэку наведваюць каля 50 калгаснікаў і механізатараў МТС, настаўнікі і спецыялісты сельскай гаспадаркі. За мінулы год тут выдадзена чытачам каля 12 тысяч тамоў кніг палітычнай, сельскагаспадарчай, навукова-папулярнай і мастацкай літаратуры. І поспеш забяспечвае перш за ўсё чытаў, удумліва работа з кожным чытачом, умее параіць яму патрэбную кнігу, якая-б дапамагла ў рабоце, папярала культурны круггляд, выходзіла мастацкі густ.

Надзвычай важна тое, што Елізавета Цімафееўна Пінчук не адрываецца ад жыцця, а ўсю работу праводзіць у адпаведнасці з надзённымі задачамі, якія пастаўлены партыяй і ўрадам перад праўднікамі сельскай гаспадаркі. Трэба быць вышэйшым калгаснікам, і бібліятэкара прачытала калгаснікам некалькі кніжак пра гэтую каштоўную культуру. Гэта зацікавіла калгаснікаў, і некалькі нават вышлі паспець яе на сваіх прасядзібных участках. Цяпер, напярэдадні вясновай пясняной кампаніі, аграном дапамагла бібліятэкару аформіць стэнд «За што змагаецца наш калгас у 1955 годзе» і выстаўку сельскагаспадарчай літаратуры на тэму «Правадзем вяснову сябву на высокім агратэхнічным узроўні».

Добра пастаўлена прапаганда сельскагаспадарчай і навукова-папулярнай літаратуры ў Юрвіцкай сельскай бібліятэцы Калінкавіцкага раёна, Пагоцкай бібліятэцы Варэўскага раёна, Вяліка-Кракоцкай бібліятэцы Слонімскага раёна і інш. Тут большасць кніг па пыханых сельскай гаспадарцы заўсёды знаходзіцца на руках у чытачоў — калгаснікаў, механізатараў, жылвельцоў.

У рэспубліцы ёсць нямаля сапраўдных энтузіястаў бібліятэчнай справы. Гэта — Марыя Бардзіна (Дашкаўская сельская бібліятэка Магілёўскага раёна), Регіна Брэста (Карацэўская сельская бібліятэка Смагонскага раёна), Софія Ігнатюк (Ляхавенская сельская бібліятэка Лунінцкага раёна) і многа іншых. Асноўным месцам свайой работы яны лічаць прапаганду грамадска-палітычнай, сельскагаспадарчай, прыродазнаўча-навуковай і мастацкай літаратуры, прыцягненне новых чытачоў, павелічэнне выдачы кніг.

Сетка бібліятэк на Беларусі з кожным годам павялічваецца. Цяпер у рэспубліцы працуе каля паўтары тысячы сельскіх бібліятэк, звыш двух тысяч калгасных, 192 дзяціныя, 78 гарадскія, 175 раённыя і іншыя бібліятэкі. Усе разам яны валодаюць багатым культурным скарбам. На іх паліцах захоўваюцца каля васьмі мільянаў кніг. Гэта — велізарнае багацце, умець выкарыстоўваць якое, можна аказаць значную дапамогу ў вырашэнні важнейшых задач, якія пастаўлены партыяй і ўрадам — зрабіць іх рабочым і калгаснікам культурнымі і адказнымі людзьмі. На вялікі жаль, ёсць у нас яшчэ бібліятэкі, якія працуюць дрэнна, не выконваюць нават элементарных абавязкаў, укладзеных на іх. Многія бібліятэкі не наведваюць калгаснікі і сельская інтэлігенцыя з-за таго, што ў іх з'явіў холад-

на, няўтульна і нават брудна. Неаднаразова ўказвалася ў друку, гаварылася на нарадах у Міністэрстве культуры БССР, што ў Мінскім, Лагойскім, Хацкевіцкім раёнах Мінскай вобласці, Радзешчанскім і Шчэрцкім раёнах Маладзечанскай вобласці большасць сельскіх і калгасных бібліятэк працуюць незадавальняюча. Але справа і па сённяшні дзень не змянілася. Вінаваты ў такім неадпаведным становішчы і райвыканкомы, якія не звяртаюць ніякай увагі на работу бібліятэк, аб'яваў стаяцца да іх патрэб. Многія бібліятэкі на віне сельскіх саветаў і райвыканкомаў не змаглі скарыстаць сродкі, адпачынення на набліжэнне кніг, некаторыя з іх і дагэтуль знаходзяцца ў вясельных пампашанках. Гэта асабліва характэрна для Лунінцкага раёна Брэсцкай вобласці. У мінулым годзе, напрыклад, Дубаўскай сельскай бібліятэцы на папаўненне кніжнага фонду было адпачынення дзве тысячы рублёў. Але сельскі Савет за год не выдаў ніводнага рубля, і ўсе сродкі засталіся некарыстанымі.

Першым памочнікам у рабоце сельскай бібліятэкара з'яўляецца Рэспубліканскі бібліятэкар. Вельмі важна, каб яго работнікі чула ставіліся да патрэб кожнай сельскай бібліятэкі, не засмалі на бэску старэй, залаяжылі кнігі, а часам і спецыяльную літаратуру, якая не мае на вясці свайго чытача. Ад таго, як будзе ўкамплектаваны кніжны фонд бібліятэкі, залежыць і яе работа, бо калі на паліцах не будзе патрэбнай калгасніку кнігі, ён не будзе наведваць бібліятэку. Між тым работнікі Рэспубліканскага бібліятэкара не заўсёды спраўляюцца з ускладзенымі на іх абавязкамі, часам прысылаюць кнігі, у якіх чытачы не маюць ніякай патрэбы. Назвычай марудна выконваюцца заказы на пашылку кніг у бэску.

Востра стаіць пытанне і з кадрамі. Толькі паловіна бібліятэчных работнікаў мае спецыяльную ці агульную сярэдняю адукацыю, а астатнія, што складае каля 800 чалавек, не скончылі нават сямігадовай школы. Ну як можа таі чалавек працаваць? Якія раіць, раіць не чытачу, калі ён сам ніколі не чытаў? Пасля заканчэння Вялікай Айчыннай вайны прайшоў каля дзесяці год. За гэты час пры сур'ёзнам падыходзе да справы Міністэрства культуры БССР маглі-б забяспечыць усе бібліятэкі рэспублікі падрыхтаванымі кадрамі.

Кадры трэба штодзённа выходзіць, вучыць. Асаблівае значэнне набываюць семінары для работнікаў бібліятэк. Але да гэта не ўсе раённыя бібліятэкі праводзяць такія семінары па абмену вопытам.

Абласныя бібліятэкі і Рэспубліканскі метадычны кабінет даслаюць у дапамогу сельскім бібліятэкарам метадычныя дапаможнікі, у якіх расказваецца, як праводзіць канферэнцыі чытачоў па якім-будзь творы або на сельскагаспадарчую тэматыку. Гэта, як вядома, добрая справа. Але ў большасці свайой дапаможнікі артыкулныя бібліятэчных работнікаў гадоўным чынам на фармальную падрыхтоўку таго ці іншага важнага мерапрыемства.

На самай справе, як у нас аб'яваецца абмеркаванне твораў мастацкай літаратуры? У большасці свайой канферэнцыі чытачоў, прысвечаных абмеркаванню твора пісьменніка, ператвараюцца ў сумныя мерапрыемствы, якія не выкарыстоўваюць у калгаснікаў цікавасці і жадання выступіць, выказаць свае думкі аб прачытаным творы, расказаць, што ўсхвалявала ў кнізе, чым яны не задаволены і г. д. А гэтыя жыццёвыя гутаркі на канферэнцыях не адбываюцца таму, што чытачы ў большасці свайой выступаюць па загадах працадальных метадыстаў пыханых, якія носяць прамёрна агульны характар. Да таго-ж у большасці выступленняў частей за ўсё дубасумленна перакладаюцца змест прачытаных рэцэнзій, артыкулаў, надрукаваных у газетах і часопісах. І таму радка там сустронем свежае слова, арыгінальную думку.

Значна больш актывізаваць сваю работу абавязаны бібліятэкі рэспублікі ў час вясновых палых работ. Усю сваю дзейнасць сельскія бібліятэкар павінен перанесці ў гэты адказны час у поле, брыгаду. Важна ўмець выкарыстоўваць вольны час калгасніка, каб пачытаць цікавы мастацкі твор, спецыяльную сельскагаспадарчую літаратуру і г. д. Работа бібліятэкара ў вясновы час — найбольш адказны перыяд у яго дзейнасці. І трэба кожнаму бібліятэкару рыхтавацца да яе ўжо цяпер.

І красавіка па ўсёй нашай краіне пачнецца збор подпісаў пад Зваротам Савецкага Савета Міру. Да галасы ўсіх савецкіх людзей далучаюць свой голас і работнікі мастацтва і літаратуры, якія выступаюць за мір і дружбу паміж народамі супраць планаў развязвання атамнай вайны.

У нас многа сяброў

Мір! Кароткае слова, але якой вялікай сілай яно валодае, які глыбокі, хваляючы сэнс у гэтым слове! Крылатое і светлае, яно пралетае праз усе межы і перашкоды, перамагае пагрозы і наклёпы, пранікае ў самыя далёкія куткі зямлі і ўсюды знаходзіць водгук у сэрцах людзей. Мне часта даводзіцца бываць сярод дзяцей, гутарыць з імі, выступаць перад гэтай надзвычай праграмаванай аўдыторыяй. І заўсёды пасля такіх сустрэч я выходжу ўсхваляванай і ўзабачанай: якія цудоўныя людзі растуць у нашай краіне, якія яны цікавыя, якія ў іх гарачыя сэрцы, як многа яны хочуць ведаць! Вялікая наша адказнасць перад імі, нашымі дзецьмі, нашай светлай будучыняй. Значыць трэба прыкладзе ўсе свае сілы, каб нашы дзеці маглі свабодна вучыцца, расці, развівацца, каб нішто не патрывожыла іх маленства, нішто не затуманіла іх светлых вачэй.

Радасна ўсведамляць, што ў сваім імкненні да міру савецкія людзі не адзінока. У нас многа сяброў, многа аднадумцаў. Простыя людзі, якія змагаюцца за мір, а іх мільёны — гэта велізарная сіла, здольная прадхіліць самыя злычынныя планы ворагаў міру.

І ніколі не была за мажой, але жыццё многіх народаў мне вядома на мастацкіх творах лепшых прадстаўнікоў культуры розных краін. Марцін Андэрсен Нексе, Андрэ Сіэль, Анна Зегерс, Марыя Пуйманова, Назым Хікмет, Пабло Перуда — ды хіба пералічыш усіх буйнейшых мастакоў слова, якія змаглі пранікнуць у глыбы душы свайго народа і ўсе яго лепшыя спадзяванні і імкненні так цудоўна апісаць, што яны сталі блізкімі нам і зразумелымі.

Народы свету хочуць міру, хочуць дружбы і давер'я паміж народамі. І таму, Каму дарогі мір і спакой, Дружба вольных людзей І бланкі над ямай, І вясна, Што ў палях саматканых шчыне, Што шуміць маладымі Галінамі дрэў, І юнацтва шчаслівае Нашых дзяцей, І ў наочай шчыні Калыханкі напеў, — Мы — майстры, хлебаробы Руку падаем, Мы — байцы Сталінграда Руку падаем.

Мы падаем руку ўсім, хто хоча да свайго народа шчасця, хто не шкадуе сіл для барадбы за прагрэс, за культуру, за дружбу і мір.

Першая старонка.
Перадавы. — Сельская бібліятэка, З. Браварская. — У нас многа сяброў.
М. Лужанін. — Непыхісная воля чалавека-волата.
Ц. Сяргейчык. — Савецкі народ упэўнен у свайой сіле.
Другая старонка.
Г. Шчарбатаў. — Шматмільённы мастацкага вобраза.
А. Смірноў. — Нас чакаюць.
В. Сурмач. — Любімая справа.
І. Карпека. — Кніга — першы друг і дарачык.

Трэцяя старонка.
А. Маўзон. — «Сэрца не даруе».
А. Сурскі. — Быць на пярэднім краі!
П. Глебка. — Юбілей Максіма Рыльскага.
К. Гусеў. — Агляд павінен стаць школай вопыту.
Чацвёртая старонка.
І. Нісенвіч. — На аглядзе савецкай сімфанічнай музыкі.
К. Андрэў. — Класік навукова-фантастычнай літаратуры.
К. Пуруоскі. — Выдатны харавы калектыў.

Узнагароджанне работнікаў літаратуры і мастацтва

Указам Прэзідыума Вярхоўнага Савета БССР ад 25 сакавіка гэтага года ў сувязі з дэкад Беларускага мастацтва і літаратуры ў Маскве ўзнагароджаны Ганаровай Граматай Вярхоўнага Савета БССР:

Алер Ф. Я. — дырэктар Беларускага аддзялення Літаратурнага фонда СССР; Барсгарін Б. А. — сакратар камісіі па літаратуры народаў СССР Саюза савецкіх пісьменнікаў СССР; Войніч Е. І. — кандыдат камісіі па літаратурах народаў СССР Саюза савецкіх пісьменнікаў СССР; Главацкая А. В. — метадыст Рэспубліканскага Дома народнай творчасці; Градзюшка Г. М. — начальнік аддзела кадраў Беларускага Дзяржаўнага ордэна Леніна Вялікага тэатра оперы і балету; Дамброўская Т. І. — памочнік рэжысёра Беларускага Дзяржаўнага ордэна Працоўнага Чырвонага Сцяга Акадэмічнага тэатра імя Іллі Купалы; Еўгенаў С. В. — намеснік старэйшай камісіі па літаратурах народаў СССР Саюза савецкіх пісьменнікаў СССР; Козел Л. А. — брыгадзір жыццёвага цэнтра Беларускага Дзяржаўнага ордэна Леніна Вялікага тэатра оперы і балету; Міленькі Я. Д. — скарсар Беларускага Дзяржаўнага ордэна Леніна Вялікага тэатра оперы і балету; Новінаў М. І. — брыгадзір сцэны Беларускага Дзяржаўнага ордэна Леніна Вялікага тэатра оперы і балету; Альшўўская А. А. — артыстка Беларускай Дзяржаўнай ордэна Працоўнага Чырвонага Сцяга філармоніі; Петруў Р. В. — дырэктар бюро прапаганды літаратуры Саюза савецкіх пісьменнікаў СССР; Сакамынскі Д. П. — сталеяр-інструментар арцелі «Стыханавец» гора Брэста; Хляноў А. Н. — сталеяр Беларускага Дзяржаўнага ордэна Леніна Вялікага тэатра оперы і балету; Эпштайн С. І. — майстар галаўных убораў Беларускага Дзяржаўнага ордэна Леніна Вялікага тэатра оперы і балету.

Творчая справядача

Як заўсёды, многалюдна было ў гэтай тэатры імя Якуба Коласа, цэпла сустраў прымуснага артыстаў і работнікаў любімага тэатра. Галоўным рэжысёр А. Скібнеўскі расказаў аб дэкадзе беларускага мастацтва і літаратуры ў Маскве, пра ўдзел тэатра ў гэтай змяняльнай падзеі.

У дні дэкады тэатр паказаў маскіраванымі дапаможнікамі спектаклі, на якіх пабывала каля ста тысяч чалавек. Масквічы убачылі «Ворагі» М. Горкага, «Раскіданае гняздо» Я. Купалы, «Несперку» В. Вольскага.

Затым выступілі сакратар Віцебскага абкома партыі Т. Сініцын, работніца пачочна-трыкатажнай фабрыкі «КІМ» Т. Галуза, намеснік старэйшай гораветы Т. Алейнік, рабочы завада заточных станкоў Т. Грышчанка, прафесар ветэрынарнага інстытута Т. Гаўрылаў і іншыя.

У заключэнне былі паказаны сцены з дэкадных спектакляў «Ворагі», «Раскіданае гняздо» і «Несперка».

Непахісная воля чалавека-волата

Восе ўсе мы стаім у адным шэрагу, простыя людзі, абаронцы міру, стаім шчыльна, адчуваючы мую руку і гарачыя сэрца дзруга.

Нам не трэба расказваць і тлумачыць што такое вайна. Мы, некалькі пакаленняў савецкіх людзей, вынеслі яе на сваіх плячах. Вытрымалі, выстаялі, знайшлі сілу і волю — перамагчы, а, здабыўшы перамогу, — надзейна замацаваць яе на сталемай стваральнай працай.

Наша перамога красуе ў пяльстках навава пасаджаных яблынь, яна ляструецца ў разліве новых мораў, узвышаецца па стромкіх вежах велічых пабудоў, яна жыве ў сэрцы народаў.

Пасля апошняй вайны дзяржавы адкалолі ад старога грабежніцкага свету. Многія мільёны сяброў сталі поруч з намі. Для іх сацыялізм — гэта не мара, не надзея, гэта ўжо справа, якую яны творыць уласнымі рукамі. Хіба-ж знойдзецца сіла, што зможа перашкодзіць гэтай творчай поспеху!

Аднак, прасціўшы хрыпатыя глоткі, закасаўшы рукавы падпальніцкіх камбінезонаў, за якія нам падмаюць неусветны галас раз'язаных атамчыкаў. За блуглазды марамі аб сутэтным панаванні яны хаваюць прагнае і хітрае жаданне прагрэсу рукаў на вогнішчах вайны.

Іны тужацца зацягнуць хмарамі яснае неба над галавою чалавечка. Вызваленую энэргію атама, прызначаную служыць чалавечку для яго добра і карысці, яны зноў закупаюць у метал, ператвараючы магучыя вынаходніцтва ў зброю нечужанага злычынства. Але ніхто не здолее зноў завадаць у кайданы энэргію, сілу і волю чалавечка, які вызваціць сябе ад капіталістычнага рабства.

Савецкі народ упэўнен у свайой сіле

Іма больш папулярнага слова сярод савецкіх мільянаў простых людзей усёго свету, чым слова — мір! У ім жыве вялікая сіла, імкненне чалавечтва да жыцця, святла, шчасця і прагрэсу. А, шмалей атамчыкі Уол-стрыты і іх прыхвасні імкнучы развіваць новую сутэтную вайну, ствараюць базы на чужых тэрыторыях, арганізуюць агрэсіўныя блокі, ваяўніча праграваюць атамнай і вядоўрадной зброй.

Мы, савецкія людзі, добра ведаем, што такое вайна. Але нас не запалохае. У нас ёсць кама і ёсць чым пастаяць за сябе. Савецкі народ упэўнены ў свайой сіле і свайой праўдзе. Ён — мірны народ. Нам не патрэбны чужыя тэрыторыі. Мы не збіраемся нікому сілай навязваць свой уклад жыцця. Мы супраць вайны, нам яна не патрэбна. Савецкі народ пад кіраўніцтвам Камуністычнай партыі і Савецкага ўрада зняты мірнай стваральнай працай. Ён асвойвае цаліны зямлі, развівае ўсе галіны сельскай гаспадаркі, будзе фабрыкі, заводы, электрастанцыі. Ён узводзіць новыя жылыя дамы, універсітэты, школы, клубы, бібліятэкі, тэатры, кіно і балетныя. Прапаведзь вайны і расавай дыскрымінацыі ў нас караецца законам.

Мы, праўднікі мастацтва, добра ведаем, як вырас за гды савецкай улады духоўны сьвет нашага чалавечка. Мы ведаем, як расквітнела мастацтва нашага народа: яго літаратура, тэатр, архітэктура, музыка, жывавіс, кіно. Патхнёная перадавымі ідэямі Маркса — Энгельса — Леніна — Сталіна наша мастацтва става перадавым мастацтвам усёго свету, носіцям светлых ідэй гуманізма. Асноўным яго героем стаў прсты чалавек, яго праца — аснова зноўнага жыцця грамадства.

І цяпер, калі над усімі народамі згучаюць хмары атамнай вайны, мы, савецкія людзі, гораца адбіраем рашэнні Бюро Сусветнага Савета Міру і разам з мільёнамі простых людзей усёго свету, як адзіны, паставім свае пошны пад яго Зваротам.

Ц. СЯРГЕЙЧЫК, народны артыст БССР, г. Віцебск.

Шматмільённы лагер прыхільнікаў міру паўстае ва ўзлеўні ў велічэй пастаці чалавечка-вадэта, які, пратэстуючы супраць вайны, стаўляе свой подпіс пад гэтым прагэстам проста-за паверхні змянога шара, апаляваючы яго ад паляска-да поласа.

Мы не жадаем больш гора і слёз, якія прыносіць з сабою вайна, але заўсёды гатовы знішчыць аказанне на кожны галебны замак супраць нашага жыцця.

Савецкія людзі працуюць з пачуццём горадасці і радасці за сваю Радзіму, якая накіравала атамную энэргію на паліпшэнне добрытаў, на ахову здароўя працоўных.

Народы свету бацаць і ведаюць гэта. Народы адстаюць мір!

Максім ЛУЖАНІН.

У КАЗ

ПРЭЗІДЫУМА ВЯРХОЎНАГА СОВЕТА БССР

Аб узнагароджанні Ганаровай Граматай Вярхоўнага Савета Беларускай ССР калектыву мастацкай самадзейнасці навуцэнцаў навуцальных устаноў працоўных рэзерваў Беларускай ССР

У сувязі з дэкад Беларускага мастацтва і літаратуры ў гора Маскве ўзнагародзіць калектыў мастацкай самадзейнасці навуцэнцаў навуцальных устаноў працоўных рэзерваў Беларускай ССР Ганаровай Граматай Вярхоўнага Савета Беларускай ССР.

Старшыня Прэзідыума Вярхоўнага Савета БССР В. КАЗЛЮ. Сакратар Прэзідыума Вярхоўнага Савета БССР Д. ЛУКАШЭВІЧ. 25 сакавіка 1955 года гора Мінск

У КАЗ

ПРЭЗІДЫУМА ВЯРХОЎНАГА СОВЕТА БССР

Аб узнагароджанні Ганаровай Граматай Вярхоўнага Савета Беларускай ССР калектыву мастацкай самадзейнасці Палаца культуры імя В. І. Леніна станцыі Гомель

У сувязі з дэкад Беларускага мастацтва і літаратуры ў гора Маскве ўзнагародзіць калектыў мастацкай самадзейнасці Палаца культуры імя В. І. Леніна станцыі Гомель Ганаровай Граматай Вярхоўнага Савета Беларускай ССР.

Старшыня Прэзідыума Вярхоўнага Савета БССР В. КАЗЛЮ. Сакратар Прэзідыума Вярхоўнага Савета БССР Д. ЛУКАШЭВІЧ. 25 сакавіка 1955 года гора Мінск

У Польскай Народнай Рэспубліцы

Па старонках польскіх газет і часопісаў

Падрыхтоўка да юбілею

У лістападзе гэтага года народы ўсіх краін па рашэнню Сусветнага Савета Міру будучы адзначаць стагоддзе з дня смерці вялікага польскага паэта Адама Міцкевіча. Працоўныя Польшчы аб'явілі 1955 год годам Міцкевіча. Падрыхтоўка да юбілею ўзначальваецца Камітэтам, у склад якога ўвайшлі вядомыя грамадскія дзеячы і літаратуразнаўцы. Нядаўна адбылося першае пасяджэнне Камітэта, на якім быў распрацаваны план юбілейных мерапрыемстваў. Напярэдадні гаданні адбудзецца навукова-сесія Польскай Акадэміі навук. У гарадах і сёлах чытаюцца лекцыі аб жыццёвым і творчым шляху паэта. Часова экспанзія ў музеі Міцкевіча на Старым Масце (Варшава) будзе заменена пастаянай. Для музея набыты шматлікія новыя дакументы і карціны. У юбілейны дні Польскі тэатр у Варшаве паказае інсцэніроўку міцкевічэўскіх «Дзялёў». Камерны тэатр паставіць п'есу А. Малішэўскага «Балады і романсы», у якой адлюстравана юнацтва паэта, паказана сувязь яго творчасці з беларускім фалькларам.

Заканчваюцца выданне пашаццанцямонага Збору твораў Адама Міцкевіча. Як ведама, газета «Новы культур», у выданне ўключаны многа раней невядомыя творы. Сіламі польскіх літаратуразнаўцаў Вацлава Баровага і Станіслава Пігона быў адноўлены першапачатковы тэкст некаторых вершаў, якія скажаны ў папярэдніх выданнях. Усёго за дзесяць год Народнай Польшчы творы Міцкевіча дасягнулі тыража ў 4,5 мільёна экзэмпляраў. Толькі адна паэма «Пан Тадэўш» выдавалася 23 разы.

Польскія газеты і часопісы публікуюць артыкулы і новыя матэрыялы пра А. Міцкевіча. Так, першы нумар часопіса «Новыя дарогі» адкрываецца вялікім артыкулам вядомага крытыка і грамадскага дзеяча Стэфана Жульскага. Агура па-новому разглядае асобныя творы паэта, вызначае ўплыў, які на яго аказалі ідэй дэкабрыстаў. Газета «Трыбуна людю» амясціла карэспандэнцыю аб падрыхтоўцы да адкрыцця дома-музея Міцкевіча ў Навагрудку.

Савецкія п'есы на сцэнах Лодзі

Польскія тэатры ўсё часцей і часцей звяртаюцца да пастаюкі п'ес савецкіх драматургаў. Нядаўна ў Новым тэатры ў Лодзі адбылася прам'ера «Лазні» Мазкоўскага. Польскі пераклад п'есы зроблен Артурам Сандэуэрам. Газеты адзначаюць, што рэжысёр спектакля Казімеж Дэйкек умеа дайсць да гледача задуму аўтара. Асноўныя ролі ў спектаклі выконваюць маладыя актёры. Выдатна справіўся з роллю Оптымісткі Эдвард Віхура. У ролі рэжысёра Лодзінскага тэатра юнага гледача ўключана п'еса Арбузавы «Таяна». Многія тэатры Лодзі ставяць творы рускай класікі. Так, тэатр імя Ярача паказаў гледачам «Чайку» Чэхава.

Павялічваецца колькасць польскіх кінофільмаў

На экраны кінотэатраў Варшавы выйшаў новы польскі фільм «Пакаленне», які пастаўлены Андэжэем Вайдай па аднайменнай апавесці Багдана Чэшка. У аснову сюжэта пакладзены падзеі часоў барадбы варшаўскіх патрыётаў з гітлераўскімі захопнікамі. Польскі друк высока ацэньвае новы дакументальны фільм пра мастака Яна Матэйку.

У хуткім часе гледачы ўбачаць яшчэ некалькі новых кінокарцін. Ванда Якубавічэўская закончыла пастаюку «Атлантычныя апавесці» па аднайменнаму апавяданню М. Жульскага. Закончаны здымкі «Жал

Шматграннасць мастацкага вобраза

Надаўна нам давялося пазнаёміцца са звынявай па ільну з Навіжскага раёна Лізіяй Аляксееўнай Бугдай. Гэта двадцятгадовая дзяўчына была ўдзельніцай пленума ЦК комсамола рэспублікі, дзе абмяркоўваліся пытанні далейшага развіцця сельскай гаспадаркі. На першы погляд — сціплая, ціхая дзяўчына, нічога, здаецца, асаблівага яна не зрабіла. Але працуючы Навіжчыні імяна яе паслалі сваім дэпутатам у Вярхоўны Совет БССР. Што-ж прывабіла выбаршчыкаў? Працоўная слава дзяўчыны? Так, яна працуе добра, вырабіла ў мінулым годзе высокі ўраджай ільну. Але такіх звыняваў многа ў раёне. Значыцца, не толькі долёвая праца вылучыла комсамола ў рады дзяржаўных дэпутат. Тут, у Мінску, мы разумелі «секрэт» поспеху Л. Бугдай. Мы бачылі, як яна прагнула шукаць навінак мастацкай, палітычнай і сельскагаспадарчай літаратуры, як імкнулася паглядзець больш спектакляў у сталічных тэатрах, яе ездзіла ў Акадэмію навук для кансультацыі з вучонымі па пытаннях вырошчвання ільну. Адным словам, у асобе дзяўчыны мы убачылі сапраўднага дзяржаўнага чалавека, які хоча ўсё ведаць, усё ўмець, напорыста, цікава, няўрымсліва.

Хіба не з'яўляюцца рысы характару Л. Бугдай характэрнымі для героя нашга часу — героя шматграннага, прыгожага ў сваіх думках і пачуццях, аднаго свайму народу?

Совецкі чалавек — рознабакая, шматгранная, глыбокая натура. Гэта поўнаўладны гаспадар свайго жыцця, актыўны стваральнік усіх матэрыяльных і духоўных каштоўнасцей. Але ён не проста добры работнік. Ён умець цікава адшчытваць, шукаць і сябраваць, шчасліва марыць. Яму ўласцівы такіх-жа глыбокіх і плыўчых пачуццяў каханні, як, скажам, Рамею і Джульеці, ён самай шчыльна нявісцю не навідыць ворагаў сваёй Радзімы, ён дбае аб лёсе простых людзей усёга свету. Паказвае ў гэтых якасцях саўвасця чалавека ў літаратуры — значыць стварыць шматграннага, поўнакроўнага вобраза нашага сучасніка.

Калі думаеш аб шматгранным казасе героя ў беларускай літаратуры, на паміць адразу прыходзіць вобраз Андрэя Лабановіча з палескай трылогіі Якуба Коласа. Чытаеш выдатныя апавесці «У палескай глушыні», «У глыбі Палесся» і «На ростанях», і перад табою паступова акресіваецца жыццё чалавек з усімі яго думкамі і марамі, з усімі жыццёвымі выправаўваннямі, са слабасцямі і моцнымі бакамі яго характару. Письменник скрывае ўсе багатыя мастацкай палітры, каб праўдзіва і пераканальна паказаць аднаго з перадавых прадстаўнікоў дзяржаўнай беларускай інтэлігенцыі. Андрэй Лабановіч — гэта вобраз вялікага мастацкага абавязвання. Письменник умець надаць звычайна ідэянага развіцця героя, які многа перадумаў, перажыў, выправаўваў, які знаходзіць, нарэшце, дарогу да рэвалюцыі.

Письменник — прызначаны майстар псіхалогіі, аўтара героя — у палескай трылогіі падаў узор стварэння шматграннага мастацкага вобраза. Яго Лабановіч намаляваў з выключнай паўнатой і ўсебаковасцю. Мы бачым, з якой стараннасцю раскрывае письменник інтэрымы свет героя, яго багатыя душэўныя якасці. Нішто сапраўды чалавечэе не вяржа Лабановічу. Ён перажывае ўздыгі і расчараванне ў каханні, не пазабага добрай кампаніяй за чаркай, ён пакутуе ад ростані з палескамі акаліцамі. І ўсё гэта нікоўкі не засланяе асноўных у апавесці грамадзянскіх матываў.

Письменник не спрашчае тых складаных узаемаадносін, якія складаліся ў Андрэя Лабановіча з рознымі прадстаўнікамі тагачаснага грамадства. Праз казас гэтых узаемаадносін аўтар глыбока асветляе палітычныя абставіны, у якіх давялося дзейнічаць героям апавесці, і раскрывае ўсё новае і новае рысы іх характару. Неаднойчы мы знаходзім у трылогіі і казас быту дзяржаўнага сялянства, і цудоўна пэўнажныя замалюўкі. Усё гэта стварае адчуванне паўнаты твора.

На вопыце работы Якуба Коласа напісаныя пісьменнікі могуць і павінны вучыцца майстэрству стварэння характару чалавека, казасу ўсіх таямніц яго душы.

Цікавую спробу вывесці герояў за рамкі «вытворчых» апісанняў зрабіў Янка Брыль у апавесці «На Бястрыццы». Персонажы яго апавесці — гэта вобразы нашых сучаснікаў, якіх жыццё разнастайнымі інтарэсамі ўсёй дзяржавы. Для іх дарогі і поспехі роднай літаратуры, яны з вялікай зацікаўленасцю абмяркоўваюць яе праблемы, і лёс савецкай навукі, якую-б яны хацелі бачыць багатай і больш глыбокай, і пытанні развіцця сельскай гаспадаркі. Я. Брыль валодае ўменнем арыстаскравіць унутраныя якасці чалавека, паказаць самыя тонкія рухі яго душы. Перад намі паўстаюць прыбавівыя вобразы духоўна багатых савецкіх людзей. І сапраўды, імяна такімі яны і пададзены ў апавесці «На Бястрыццы». Мы праймаемся глыбокай сімпатыйю да студэнта Анатоля, да аспіранта Максіма, да маладой настаўніцы Людзі, бо бачым, які жыццёва сапраўдны іх учынік, узаемаадносін, перажыванні. Письменник па-своёму, смела і

арыгнальна паглядзеў на жыццё і сказаў аб ім сваё слова.

Ад ведання жыцця, ад творчай смеласці ў многім залежыць поспех кожнага пісьменніка. На жаль, часта бывае так, што пісьменнік пры напісанні тако ці ішага твора ідзе не ад жыцця, а ад літаратуры, ад нейкага ўжо выправаўванага штампам. Зразумела, што ў такім выпадку нехта чытаць ад яго ні цікавых мастацкіх вобразаў, ні захалюючага сюжэта. Творы, пазаўважана дыхання жыцця, засяляюць звычайна аднастайныя шарыя людзі, якія толькі і ведаюць, што гавораць на вытворчыя тэмы. Уся іх дзейнасць абмежавана толькі сферай вытворчасці.

У асяродкі пісьменнікаў часта можна пачуць: а як-жа паказаць савецкага чалавека без яго вытворчай дзейнасці? Сапраўды, у нашай краіне нехта ўзвядзе чалавека без працы. Але ўсё залежыць ад таго, як паказваецца гэты праца.

М. Горкі пісаў: «Соцыялістычны рэалізм, адлюстроўваючы ўплыў новых форм працы і быту, спрыяе іх як існае, асветляе іх сэнс, гэтым і садыялічычае працэсу далейшага станаўлення сацыялізма».

М. Горкі не выключыў казасу працы ў мастацкіх творах, а патрабуе адзінаства ў казасе працоўнай практыкі і жыцця чалавека, патрабуе асветлення ўнутранага іх сэнсу. У савецкай літаратуры з'явілася нямаля твораў, дзе гэты горкаўскі завет знайшоў сваё арыстаскравіць. Гэта раманы В. Ажаева «Далёка ад Масквы», В. Кочэтова «Журбіны», апавесці Юр. Крымава «Танкер «Дарбент» і іншыя. Надаўна надрукаваны роман лінгвіста-капітана Д. Гранава «Шукальнікі», які таксама прысвечаны «вытворчай» тэме і які звычайна ўжо шырока папулярызацыя ў чытача. У чым-жа справа?

Д. Гранава паказвае жыццё такім, якім яго ёсць. Ён не закірае рэалісма, не захалюе ды вузка тэхнічнымі праблемамі, а малюе жыццё нашых сучаснікаў ва ўсёй складанасці іх узаемаадносін, сімпатый, антыпатый, барацьбы. Людзі, якіх паказвае пісьменнік, жыццё поўнакроўна, рознабакова і цікава жыццём, ім уласцівы і чалавечыя слабасці. У ткіну твора арыгначна ўпелены казас быту герояў, іх маралі і этыкі.

Праз увесце раман прыходзіць вобраз маладога вучонага, загадкава энергалабараторы Андрэя Лабанова. Ён прышоў у лабараторыю, каб ажыццявіць сваю задуму — зрабіць лакатар, які вельмі неабходны энергетыкам. Аўтар з глыбокім веданнем энергетыку паказвае, колькі мэдзасцей і перашкоў давялося пераадолець маладому творцу, пакуль не прыйшла перамога. Аўтар не «заўважвае» казасу свайго героя сэнсамі лабараторыі. Мы бачым, што ён жыць рознастайнымі інтарэсамі, што ён, як і кожны чалавек, можа і памылкаці, і глыбока перажываць нягоды, і лядуценна марыць аб шчасці. У той-жа час гэта чалавек, вельмі моцная натура. Яна захалюе чытача сваёй напорыстасцю ў дасягненні мэты, навуковым наватарствам, сваёй унутранай перакананасцю, шчырасцю і непазрэданасцю.

Яра выпісаны і іншыя вобразы герояў. Характары ўсіх іх індывідуалізаваны, раскравіць асаблівасці мовы кожнага персанажа.

Раман «Шукальнікі» паказвае, які неабмежаваны магчымасці мае пісьменнік пры казасе чалавека працы.

Але часам здараецца так, што тэхнічныя праблемы ў творы засланяюць праблемы маральныя і палітычныя, што машыны і лічбы засланяюць людзей. Гэта азначае, што пісьменнік не разумее сваю задуму, што «вытворчая тэма» для яго замкнулася вузкімі рамкамі ўдасканалення тако ці ішага працэсу, укарэнення той ці іша машыны. Герой-ж твора — жыццёвы чалавек — адшлі на другі план, яны не з'яўляюцца галоўнымі. Вядома, што пры такім становішчы героі атрымоўваюцца бледнымі, аднабоковымі, пазаўважана жыццё чалавечых рыс.

Прыкладам такога твора можа служыць п'еса А. Маўзона «Наталія Крыўцова» («Полымя» № 7 за 1954 год). Тут на першай-жа старонцы, з першых-жа ролік герой пачынае гаварыць аб нейкай новай машыне і не перастаець аб ёй гаварыць аж да апошняй старонкі. Не людзі, а станок, па сутнасці, стаў галоўным у п'есе А. Маўзона. Чытач не бачыць нічога ў характарах персанажаў, апрача іх вузкіх вытворчых інтарэсаў. Праўда, драматург часам імкнецца заглянуць, так сказаць, і ў «асабіста» жыццё герояў. Для гэтага ён надакучліва і сумнуа гаварыць пра станок зрацьку разбаўляе «інтымнымі» сцэнамі або даўно збытым прыёмам «шматбаковага» казасу героя. Гэтыя сцэны выглядаюць, як устаўныя, бо яны ніяк не рухаюць дзеяння, нічога не дадаюць да характараў дзеючых асоб. Так падаецца прызначанне Галія ў каханні да Наталі, так успрымаецца гутарка аб рыбнай лодзі, аб паліянванні.

Усе рысы характару чалавека, які вядома, могуць праявіцца толькі ў барацьбе.

У п'есе «Наталія Крыўцова» аж да апошніх старонак не вядзецца ніякай барацьбы супраць кар'ерыста Крыўцова. Аўтар не раскравіць тых супярэчнасцей, якія павінны былі ўзнікнуць паміж такім чалавекам і сумленным людзям. Наадварот, яго чарчымсці ўсё падтрымліваюць. Зразумела, што падобнае «бяскрыўднае» вырашэнне тэмы не дае магчымасці аўтару стварыць пераканальныя, усебакова абмаляваныя вобразы нашых сучаснікаў.

Павярхоўнасць наглядання пісьменніка, няўменне абатуліць з'явы нашай сучаснасці можна ўбачыць у шмат якіх кнігах усіх жанраў беларускай літаратуры. Некаторыя нашы пісьменнікі не ўмеюць правільна адлюстраваць глыбокую ўнутраную ўзаемазвязь грамадскай дзейнасці чалавека і яго асабістага жыцця. Яны забываюць аб тым, што савецкія людзі кожны дзень духоўна ўзбагачаюць сябе, растуць у ідэйных і культурных адносін. Як ідзе працэс адбываецца на яго грамадскай дзейнасці — хіба гэта не павіна цікавіць пісьменніка? А вось паспрабуем прасачыць, што чытаюць героі кніг, што яны бачылі ў тэатрах і кінотэатрах, якімі новымі творамі жыццёва захалююцца яны. Вельмі дажка гэта зрабіць, бо пісьменнік, як правіла, абходзіць такія моманты жыцця сваіх сучаснікаў. Перада мною кніга Ігната Дуброўскага — зборнік апавяданняў «Радзіна». Ва ўсіх дзеіх апавяданняў зборніка раскрываецца толькі аб працы людзей. Праўда, у адным апавяданні аўтар гаворыць, што ў стане трактарыстаў стаіла «затаржэры з кнігамі, на сталах — часопісы», у другім, — што героі «не праміналі ніводнай новай кнігі сельскагаспадарчай і мастацкай літаратуры». Які-ж думкі нараджаў гэтыя кнігі, як ставіліся героі да тых праблем, якія ўзнімаюць у кнігах, — гэтага з апавяданняў не вядзецца.

Нам здаецца, што паставіўшы ў вузкія вытворчыя рамкі ўсё дзейнасць сваіх герояў, І. Дуброўскі самі сам называў сябе магчымасці паказаць шырокі круг інтарэсаў савецкіх людзей. Скажам, у дзеіх савецкай герояў, вузкасць іх інтарэсаў, беднасць іх унутранага свету характэрны для такіх апавесці і раманаў, як «Шырокія гарызонты» А. Стахоўіча, «Цёплае дыханне» М. Паслядзючына і іншыя. Людзі ў такіх творах нейкія бясрылівыя, прыемленыя, яны не ўмеюць ні адчуваць прыгожасці сённяшняга дня, ні марыць аб заўтрашнім.

Выступваючы на пленуме Саюза савецкіх пісьменнікаў у 1935 годзе, А. М. Горкі гаварыў, што пісьменнікам трэба ведаць тры сапраўдныя: мінулае, сучаснае і будучыню. Сапраўднае будучыню, аднак, «савецкі» пісьменнік, адчуваючы ім аж рашуча каманда, як рэвалюцыйны загалі, запэўнівае, «без яе мы не разумеем, што такое метада сацыялістычнага рэалізма». Такім чынам, метада сацыялістычнага рэалізма абавязвае пісьменніка заглядаць далёка ў заўтрашні дзень, заўсёды адчуваць у сваёй працы сапраўднасць будучыні.

Нехта кажаць, што нашы пісьменнікі зусім забываюць аб гэтым. У тым-жа рамане «У добры час» І. Шамякіна і «Свята над Ліпскам» М. Паслядзючына можна знайсці размовы аб заўтрашнім дні сацыялістычнай сельскай гаспадаркі. Але яны даюцца ў вельмі агульным, абстрактным плане.

Стварэнне мастацкага вобраза вымагае ад пісьменніка высокага майстэрства. Як вядома, раскравіць героя служыць усё кампаненты твора: і кампазіцыя, і сюжэт, і мова. Толькі той пісьменнік, які дэталёва прадумвае кампазіцыю твора, які ў аснову твора кладзе сапраўды жыццёвыя канфілі, які ведае ўсё думкі і пачуцці сваіх герояў, можа стварыць захалюючыя вобразы.

Некаторыя нашы пісьменнікі вельмі мала аддаюць увагу індывідуалізацыі мовы сваіх герояў. У многіх творах беларускай літаратуры мова людзей абалічана. Нават у адным з лепшых раманаў беларускай літаратуры — «Мінскім напрамку» І. Мележа мова герояў не вызначаецца сваёй рознастайнасцю, яна амаль заўсёды падобна на аўтарскую.

Нівеліроўка мовы вядзе да абяднення характараў людзей, да аднастайнасці ў іх мысленні.

За пасляваеныя перыяд беларуская сацыялістычная літаратура дабілася ўзвышчых поспехаў. Письменнікі сталі глыбей вывучаць нашу сацыялістычную рэаліскасць і адлюстроўваць яе з большай мастацкай спеласцю. У цэнтры амаль усіх твораў стаіць савецкі чалавек — палітычны барацьбіт за незалежнасць сваёй Радзімы і актыўны будаўнік камунізма.

Раманні вераснёўскага і студзеньскага Пленума ЦК КПСС патрылі ўсё народ на новы працоўны падзвігі ў імя кутэйшай пабудовы камунізма. Абавязак савецкага пісьменніка сваім сумленнем словам дапамагчы нашай партыі ў ажыццяўленні грандыёзных задач будаўніцтва камуністычнага грамадства. Толькі смела ўмшпанне ў жыццё, глыбокае веданне патраб савецкіх людзей, іх гераічнай працы, іх духоўнага свету можа прынесці сапраўдны поспехі нашым пісьменнікам у стварэнні шматграннага вобраза нашага сучасніка.

Нас чакаюць

У гэтым годзе Магілёўскі абласны драматычны тэатр адкрыў свой першы сезон, а ўжо з яго спектаклямі змагалі пазнаёміцца тысячы глядачоў не толькі горада Магілёва. Жыхарам Быхава, Шклова, Чэрыкава, Крычава, Чавусаў, Горак, калгаснікам арпелі «Комітэры», а таксама многім іншым працаўнікам сельскай гаспадаркі былі паказаны лепшыя спектаклі тэатра: «Тая» А. Арбузава, «У бэзавым садзе» П. Саладава, «Гісторыя аднаго каханніа» К. Сіманова, «Іспанцы» М. Лермантава і інш.

З цеплынёй і любоўю ўсёды сустракаюць і праводзяць артыстаў. З якой неслабай увагай у перапоўненых залах глядзюца кожны нявопакталі!

... Горкі. Сельскагаспадарчая Акадэмія. Сёння тут надзвычайны дзень. Юнакі і дзяўчаты спяваюць да клуба. Чакаецца прыезд Магілёўскага абласнога драматычнага тэатра са спектаклем «Гісторыя аднаго каханніа». Гэта — першы спектакль тэатра ў Акадэміі ў 1955 годзе. Ён павінен быў паказацца яшчэ месяц таму назад. Але снежная зіма зрабіла дарогу з Магілёва ў Горкі для машыны амаль непраезнай. Аднак ніводні чалавек з тых, хто купіў месца назада білет, не вярнуў яго ў касу.

... Дзве машыны, адольваючы снежныя завасы, павольна, але ўпэўнена прасоўваюцца наперад. Змораня і ў той-жа час задавалены тым, што нарэшце выйраліся на ўкатуаную дарогу, артысты занялі свае месцы ў аўтобусе, і шафёр хутка паймаў іх да Горак.

Вось і Горкі...

Па дарозе ў клуб мы заўважылі вялікую колькасць народа. Гэта былі ў большасці тры студэнты, якім не ўдалося дастаць білеты на сённяшні спектакль. Яны пачалі прасіць нас, каб мы засталіся на дзень-два і сыгралі-б яшчэ.

Праз некалькі хвілін гэтае пытанне было вырашана. Іграем тры спектаклі ў дзень. Першы — дванаццаць, другі — пяць і трэці — дзевяць гадзін вечара.

Адчуваючы вялікую адказнасць перад нашымі строгімі судзіямі і памятаючы іх прасьбу «іграць, як у Магілёве», мы з вялікім хваляваннем пачалі спектакль. Дэкарацыя, прывезеная паўсюсю з асноўнай базы, дасканала і чыста пастаўленыя, не турбавалі нас. А вось як будзе прымацца ігра артыстаў, гэта вельмі непалока. Аднак наша хваляванне было дарэчным. Шыня, якая панавала ў зале, з першых-жа ролік артыстаў неадразу парушалася дружнымі апладысмантамі. У антрактах ішло ажыўленае абмеркаванне ўсяго «бачанага». Суседні з фэй! пакой, у якім мы размясціліся, дазваляў нам чуць усё, што там гаварылася. Пасля першага спектакля да нас зайшла вялікая група моладзі і ад усго сэрца дзякавала за дастаўленую ім радасць.

Нягледзячы на цяжкую і складаную задуму, якую мы ўзялі на сябе (іграць тры спектаклі), мы не адчувалі стомленасці. Малады глядачы бышам перадавалі нам праз сцэнічную рампу свежыя сілы, бадзёрнасць.

Модна паіскаваць нам рукі на развітанне і дзякуючы, яны прасілі: «Не забывайце нас, прывіжайце яшчэ! Вельмі вас просім, прывіжайце, будзем вельмі рады».

Гэтае пажаданне ў сваю чаргу мы адрадуем усім нашым тэатрам. Смялей і больш выязжайце, таварышы, на клубныя сцены гарадоў, раённых цэнтраў, калгасаў. Там заўсёды рады нам!

А. СМІРНОУ,
артыст Магілёўскага абласнога драматычнага тэатра.

Творчая дружба

З увагай сочаць гомельскамушыны за работай Гомельскага абласнога драматычнага тэатра. За невялікі час машынабудунай калектыўна прегледзлі спектаклі «Гды вандраванніа» А. Арбузава, «Дзень адпачынку» В. Катаева, «Хітраўманна захакач» Лопе дэ Вега.

Днямі гомельскамушыны пабывалі на спектаклі «Крылы» па п'есе А. Карнейчука.

Некаторыя актёры абласнога драматычнага тэатра гомельскамушыны ведаюць асабіста. Так, артысты С. Галавану і Н. Вінтоўкіна доўгі час кіравалі мастацкай самадзейнасцю завода.

Калектыў тэатра працуе цяпер над п'есамі «Гісторыя аднаго каханніа» К. Сіманова і «У добры час» В. Розава.

В. СЯМЕНАУ,
Гомель.

Не забываць абласныя і раённыя цэнтры

Рэдка тосці ў Брэсце і ў раёнах вобласці — артысты Беларускай дзяржаўнай эстрады. І канцэрты іх не заўсёды задавальняюць глядачоў, бо адначасова аднастайнасцю і невысокім майстэрствам выканання.

Так было з канцэртам пры ўдзеле Тамара Цярэці, які надаўна прайшоў у Брэсце. Праўда, днямі ў Брэсце быў арганізаваны канцэрт Бельдзяжэстрады з удзелам народнай артысткі БССР В. Мальковай, які меў заслужаны поспех. Але такіх выпадкаў бываюць вельмі рэдка.

За апошнія гады філарманічныя канцэрты ў Брэсце з удзелам вядучых майстроў опера і музyczna мастацтва Беларусі сталі вельмі рэдкім з'явай. А імяна цяпер, калі майстры беларускага мастацтва з поспехам выступілі па дэкадзе ў Маскве, трэба было арганізаваць паказ іх творчых дасягненняў працоўным абласцей і раёнаў.

Брэст.
В. ВОЛКАУ.

Сустрэча з піонерважатамі

Днямі ў Мінскім Палацы піонерважатаў пісьменнікі і артысты — удзельнікі дэкады Беларускага мастацтва і літаратуры ў Маскве — сустрэліся з піонерважатамі шкول рэспублікі. Народны артыст БССР С. Бірля падзяліўся сваімі ўражаннямі аб дэкадзе. Затым пісьменнікі Я. Маўр, А. Якімовіч, Э. Агнявек, М. Аўрамчык прачыталі свае новыя творы.

Вечарам ў калгаснай бібліятэцы сельгасарпелі імя Варашылава Любчанскага раёна заўсёды многалюдна. Прыходзіць моладзь і пажылыя калгаснікі, каб атрымаць новую кнігу, расказаць бібліятэкару свае ўражання аб працы ўражання ў калгаснай бібліятэцы налічваецца каля 300 чытачоў.

Фото А. Гундырына.

Пашыраць вопыт лепшых бібліятэк

Любімая справа

Узброіўшыся алоўкам, малады бібліятэкар Рэгіна Красла прынялася перачытваць свае запіскі, якія яна зрабіла некалькі дзён назад на семінары ў аддзеле культуры. Таварышы па рабоце расказвалі многа цікавага і карыснага. Трэба падумаць, што можна скарыстаць ад іх вопыту работы. Але на семінары яна пачула не толькі аб добрым. Некаторыя бібліятэкары скардзіліся: чытачы рэдка заглядаюць да іх, а тых, хто прыходзіць, не адразу ўгаворыш узяць новую кнігу...

У Рэгіны такіх прыкрых з'яў няма. У мінулы выхадны дзень, напрыклад, бібліятэка наведана больш за 50 чытачоў з калгаса імя Калініна: радыёвае калгаснікі, механізатары, сельская інтэлігенцыя. І нікога не даводзілася ўгаварваць! Чытачы не прасілі, а патрабавалі: аднаму дай «Вайну і мір» Л. Талстога, другому — «Шчасце» П. Паўленкі, трэціму — «У добры час» І. Шамякіна...

А як быць з комсамоляцамі Вітарам Касцюкевічам — яна проста не ведае. За мінулы год хапелі прачытаць каля 30 кніг, калі лічыць толькі тое, што запісана ў яго фармуляры. Але-ж могае ён запісаць на імя бацькі, маці і іншых членаў сям'і, каб браць у бібліятэкі больш кніг. Цяпер-жа на кожную прапанову Рэгіны Віктар адказвае: «чытай» і патрабуе навінак.

Такіх чытачоў, як Віктар, у Каранеўскай сельскай бібліятэцы няма. Калгасніца Елізавета Антоўна Сасна асабіва цікавіцца сучаснай савецкай літаратурай, а яе муж Усіці Сасна, які прачытаў за апошні год з поўсотні кніг, хоча чытаць творы рускіх класікаў.

Дзве з лішніх тысячы тамоў кніг, якія ёсць у бібліятэцы, ужо з цяжкасцю могуць задаволіць узросшы запатрабаванні яе 285 сталых чытачоў, а бібліятэкар і мясцовыя магазіны, калі і завозіць незвычайна з вялікім спазненнем.

Не, Рэгіна Красла не можа паскардзіцца, што ў іх сельсавецкі народ не цікавіцца кнігай. А ўсяго тры гады назад, калі яна прышла бібліятэку, было не тое: некалькі стаўнікуаў з масювай шыока, дзесяццадцатка вучняў, работнікі сельсавета — вось і ўсёе актыў.

Рэгіна разумела, што пакуль не будзе наладжана жывая сувязь з кожным домам калгасніка, які раскіданы ў радыусе чатырох-пяці кіламетраў, няма чаго і думаць аб поўнацэннай рабоце бібліятэкі. Яе многа можа даць чалавеку дружба з добрай кнігай, яна можа меркаваць, бадай, лепш, чым хто-небудзь іншы. Яшчэ з маленства Рэгіна палюбіла кнігу і на сваім узрасце вольшце перапаналася, як дапамагае яна ў вучбоу, у рабоце. Хочацца толькі, каб усе людзі гэта зразумелі.

Вось, напрыклад, звынявая па ільну калгаса імя Калініна Алена Мех, старанная,

працавітая жанчына. Ніхто пра яе, апрача добрага, нічога не скажа. Але-ж яна доўга лічыла чытанне пустой забавай. Праз некаторы час калгасніца амяніла свае перакананні. Здарылася гэта так. Алена Мех прыйшла ў праўдзёнае са сваёй бядой: на лён напала блошка. Дапамога бібліятэкар Рэгіна Красла, якая прынесла адпаведную літаратуру ў катэгоры калгаса і сказала:

— У мяне ёсць кніжачка, у якой пра гэтаму самую блошку напісана. Пачытайце, — ушчыўна, што дапаможа яна ў вашай бядзе.

За першай невялікай кніжачкай была прачытана другая, трэцяя, чацвёртая... І ў тым, што звынявая атрымала ў мінулым годзе па шасці цэнтраву ільносемея і ільноваляка з гектара — засагуа і бібліятэкара.

Ішлі месяцы,

Быць на пярэднім краі!

Новую кнігу вершаў Паўлюка Пранузы «У далёкім раёне» адкрывае, чакаючы знайсці ў ёй нешта вельмі цікавае, хвалючае. Прыбылівае і сама назва кнігі і тэма: большасць вершаў, прысвечаных сённяшнім вясце, дзе разгортваецца барацьба за крывы ўздым сельскагаспадарчай вытворчасці.

У адным з першых вершаў зборніка «У тылінім раёне», які з'яўляецца нібы ўступам да ўсёй кнігі, аўтар піша аб напоеўным вяртаннях падземі жывіцы сённяшняй калгаснай вёскі:

Мы жывем у раёне глыбінным,
Праз лясны да сталіны — тракт...
Дзе ўсхваляна з сэрцам кравіны
Сэрцы нашыя б'юцца ў такт.

Напісаны ў стылі, які некалькі гадаў назады інфармацыю або пералік, верш гэты ўсё-ж важны па сваёй думцы.

Не, не з краю стаць нашы хаты —
На пазіцыі перадавой, —

заяўляе паэт ад імя землякоў, і гэта пацвярджае годзіца за сваё месца ў стайні вызначэнай пачынаючы з дамоў зборніка. І ўжо міжволі пасля такой добрай дэкларацыі чакаем ад вершаў П. Пранузы дыхання парадняга краю, чакаем уласцівага барацьбіту смелых думак, моцных пацудзі. І па-сапраўднаму радуешся, калі гэты чаканні здзяйсняюцца.

Невядліка пераважнае прысвечэнне «Сяброўстваў» — лепшы, на мой погляд, верш зборніка. Гэта — усхваляваная лірычная размова аб сапраўдным і ўважлівым пачынаючы, аб годзіцы за даручаны ўчастак работы, размова, дзе высокія пацудзі і думкі лірычнага героя нараджаюцца сапраўднай пачынаючы усхваляванасцю, палымнасцю, непрымырмасцю да ўсяго, што чужое паэту.

Я ў сядзе прагну, не ў сталіны,
Хоць сталіны скончыў інстытут.
Мой таварыш здзіўлен:
— У праванцы?
На поўстаўкі я застаўся тут... —

Ускіпеў я: — На чым ты хлэбе
Гадаваў: дваццаць два гады?
Для мяне, як гром у ясным небе,
Твой разлік.

Хіба так марыў ты?
Ты на словах быў на ўсё гатовы.
Здаў экзамен, а не ўмееш жыць.
Што дыплом твой? Бо яшчэ нанова
Перавучаць трэба і вучыць.

Ты поўстаўкі маеш у сталіны,
Значыць, ты на поўжыцця жыццё,
Я пішу з сьлёза, а не з праванцы;
Не крыўдуй за гэты шчыры верш.

У зборніку П. Пранузы ёсць некалькі вершаў, якія раскрываюць прывабілівыя бакі лірычнага героя паэта, яго актыўнае, зацікаўленае адносіны да жыцця. Вось ён усёй сваёй істотай працоўнага чалавека адчувае жыццёва-працоўную энергію прыроды:

Зноў грэе сонца. Дзень святлее,
Дыміцца поле з краю ў край.
Здаецца, што зямля пацее,
Вырощваючы ураджай.

(«Усход»).
Або другі верш — «Дома». Добра перадаецца тут пацудзі ўсхваляванай радасці, якую адчуваў кожны, каму давалася хлопчыкам паехаць з роднай вёскі на вучобу і дзяржэцкіх дамоў на работу. З кожным радком усё больш пранікаешся настроем героя і сам хвалюешся разам з ім, бо табе ўжо не абываюць гэты малады настаўнік, які пачаў за сваёй спыной шпэт дзяць:

А які ён? Можна строга?
Можна будзе нас вучыць?

Алер СУРСКІ.

„Сэрца не даруе“

Новы спектакль Гродзенскага абласнога драматычнага тэатра

На сцэне Гродзенскага абласнога драматычнага тэатра настаўлены новы спектакль «Сэрца не даруе».

Драматург А. Сафронаў назваў сваю новую п'есу драмай. Перад намі на самай справе хвалючае аляванне, насычанае глыбокім драматызмам. Герой п'есы гора абараняе свае погляды на жыццё. І характары раскрываюцца ў прычосных сутыкненнях, і кожнае тавое сутыкненне паказвае шматлікімі свет чалавечых перажыванняў.

У цэнтры твора — канфілікт у самі Тапіліны.

Ужо з першых ролік мы ведаем, што ў пошуках уласнага шчасця блукае недзе муж Каперыны — Сцепан Тапілін. Пасля дэмабілізацыі з арміі ён палічыў за лепшае пакінуць сям'ю, родны калгас і пацацца на заробкі. Правадзіваючы тры гады, ён вяртаецца не з пустымі рукамі — на старому казакіну звычайна прыносіць жонцы шаль, суну — палювінчую страўбу і тое, што яго авязвае з сённяшнім днём — газету «Правда», у якой ён вычытаў, што дзяржэцкі калгасіну можна шырэй разгортваць сваю ўласную гаспадарку.

За час адсутнасці Сцепана ў Каперыны з'явілася цёплае пацудзі каханні да дырэктара саўгаса Ажынава.

Адметная рыса драматургі Сафронава — схілае ўмяшанне ў жыццё. Мы бачым сённяшняе данасе вясце. Калгаснікі рулівай працай хутка дабіліся зможнага жыцця і, не жадаючы суакойнацца на дагаспадарку, шукаюць новай магчымасці для далейшага росту.

А. Сафронаў і ў гэтым творах застаецца верным праўдзе — ён не лагіруе жыццё, а паказвае яго ў супярэчнасцях. У калгасе не ўсе аднолькавыя. Ёсць людзі, якія больш гавораць, чым працуюць. Ёсць і такія, што аддаць перавагу чарцы, ласына на выкладковы каханне.

Такія галерыя рознастайных характараў робіць драму яшчэ больш праўдайвай.

Ці значае гэта, што ў п'есе няма заган? Не. У п'есе недастаткова матывіравана рашэнне Сцепана Тапіліна забіць Ажынава. Мы не сумняваемся ў тым, што Сцепан мог такое зрабіць, але патрэбна была больш моцная эмацыянальная насычанасць сэрцы сутычкі Сцепана з Ажы-

У прыведзеных вышэй і бліжэй да іх па ўзроўню майстэрства вершаў «Дом настаўніка», «Кніганаша», «Шчасце», «Дом у стапе» і некаторыя іншыя побач з сапраўднай пачынаючы трапаляюцца рытарычныя, недакладныя вызначэнні, выпадковыя словы. Але хочацца падкрэсліць інашэ — больш важнае, што вылучае гэтыя вершы, — актыўнасць пачынаючы думкі, неспраўнасць аўтарскай інтанацыі, умеліе на п-воўны бачыць, чут, адчуваць навакольнае — словам тое, без чаго пазіны наогул не можа існаваць.

Тым больш прыкра, што аўтар часта як бы амаўляецца ад гэтых якасцей свайго пачынаючага таленту, збіваючыся на прапанаваную сцэжку першановага гадзінацы.

Можна прывесці нямала вершаў са зборніка аб радасці працы, аб годзіцы саветскіх людзей за дасягнутыя поспехі, аб шчаслівым калгасным жыцці, у якіх ёсць і ўдалыя стромы, і вобразныя метафары, і эфектыўныя вандоўкі. Але чытаючы гэтыя вершы, не адчуваеш таго добрага багаства тону, які ёсць у лепшых творах зборніка. Вось, напрыклад, верш «Партызанка». Аграпом вытрасаеца на матыцкіх дамоў з нарады. Іто застаў лівень, але герой, кінуўшы матацкі, пабег у поле, дзе рос новы гатунак пшаніцы, выведзены ім у час ваіны ў партызанскім атрадзе. Хвалюванні яго аказаліся дарэмнымі: пшаніца выстаяла пад дажджом і градам. «Не здарма, — заключае аўтар, — у ваіны яна названа «Партызанкай». Вось і ўсё. Вонкава прыгожа, але не больш. Пагнаўшыся за вонкавай эфектнасцю, паэт забыўся аб галоўным — аб вобразе свайго героя. Ён спатрыўся ўсёму гэтаму штучнаму збудаванню як дапаможны элемент для сюжэта.

Зусім не хвалюе і верш «Прыкметы шчасця», які цалкам пабудаваны на старой прычыце аб тым, што бядняк-селянін прыбываў да свайго парога падкову, каб заманіць шчасце, а знайшоў яго толькі ў калгасе. Гэта-ж думка вар'іруецца ў вершы «Звенява», які таксама не вылучаецца ні навізнай распрацоўкі тэмы, ні свежасцю пачынаючы вобразу. Да таго-ж, у падобных вершах жыццё выглядае суцэльнай ідыліяй, дзе ўсё даецца лёгка і проста, як у казцы. Дзесяць было, напрыклад, дзеці Ганне высеяць гульцяў-суседа ў баявыя лісты, як ён умоўна перахваляваўся, на досвітку аджлаўці касу і пабег дзякаваць дзеці Ганне за крытыку.

А чаго варты трафарэтычныя любюныя перажыванні засмучонага каханца з верша «Шчымы» або дзвючынны з верша «Выбар»? Яна ніяк не можа вырашыць дзімаў: «І каму аддаць мне сэрца?» — Міколу... які «ўраджаімі пшаніцы славіцца на ўвесь раён», або Кузьму, які «будзе клуб калгасны, самы лепшы з дзясяроў».

Можна прывесці з дзесятка іншых такіх-жа пачынаючы забавак, якімі намаўняецца су'б'яная пачынаючы размова аб сапраўдных радасцях і складанасцях барацьбы, жыцця.

Адкуль усё гэта ў П. Пранузы? Ад наведання жыцця? Цяжка ўзяць на сабе смеласць сцвярджаць такое пра паэта, які жыў побач са сваімі героямі, адным з імі жыццём.

Відаць, у паэты часам некалькі творчай смеласці на поўны голас гаварыць аб складаных з'явах жыцця, і ён падняе кволым змільаваннем влікія пацудзі і думкі.

Хочацца напамініць П. Пранузу ім-жа самім выказаную глыбока праўдзівую думку аб шчасці:

Без мазалёў, чыспюцімі рукамі
Яго не возьмеш, маннай не ўпадзе...
Пазт павінен пісаць так, каб яго радасць стала і сапраўднай радасцю чытача. На гэта ў Пранузы, маркуючы на лепшых вершах яго зборніка, ёсць усе падставы і правы.

Алер СУРСКІ.

Стварыць падручнік па беларускай дзіцячай літаратуры

Да гэтага часу беларуская дзіцячая літаратура, як асобная дысцыпліна, вывучалася толькі ў вышэйшых навучальных установах рэспублікі — педінстытутах і Беларускай дзяржаўнай універсітэце.

З восні 1955 года яна ўвядзена і ў педвучылішчах, якія перайшлі на базу дзесяцігодкі. І гэта правільна: настаўнік пачатковай школы павінен добра ведаць дзіцячую літаратуру.

Чым-жа забяспечаны выкладчыкі беларускай дзіцячай літаратуры? Вельмі нямногім — вучэбнай праграмай. З гэтым «дапаможнікам» вышэйшых навучальных устаноў працавалі і працуюць на першы год. Ёсць падставы тры-чатыры годзе такі-ж лёгкае і педвучылішчы. Падручнік для іх не толькі не дзесяцігодкі, але і не казаны для напісання. Не рыхтуюцца і дапаможнікі.

Калі вывучэнне прадмета без падручніка ў вышэйшай навучальнай установе — справа ненармальна, дык што ўжо казаць пра вучылішча?

Патрэбны не толькі падручнік. Неабходны — хрэстаматыя, зборнік крытычных артыкулаў, манатграфія пра выдатнейшых пісьменнікаў, метадычныя распрацоўкі твораў, бібліяграфічныя звесткі і г. д.

Стварэнне падручніка і дапаможнікаў па беларускай дзіцячай літаратуры павіна ўзначаліць Міністэрства асветы БССР. Не можа застацца ў баку ад гэтай справы Саюз пісьменнікаў і Інстытут літаратуры і мастацтва Акадэміі навук БССР.

Як захоўваюцца кнігі ў Дрыбіне

У Дрыбіне ёсць кнігарня, якая падначалена Магілёўскаму аблканіагандлю. Знаходзіцца гэта невялікая ўжо старая хата. Палавіну ёя займаюць жыхары, у другой палавіне знаходзіцца магазін. Прылавак і розныя скрынкі са шыткамі і канцылярскімі прыладамі займаюць дзесь не ўсё памяшканне. А кнігі ў беспарадку звалены на падлозе.

У нас многа добрых кніг, — гаворыць загадчык магазіна т. Ігнатенка, — ды воль яма дзе іх захоўваць. Калі хочаць, пойдзем, пакажам.

Заходзім у сенцы: у кудзе ляжаць кнігі, прыкрытыя ачуамі.

Гэта сельскагаспадарчая літаратура, трохі папсавалася, праўда, але мы яе ўжо спісалі, — абывава тамачыць ён.

Тыячын каштоўныя твораў ляжаць у беспарадку, раскіданы на гары. Там можна ўбачыць Вялікую Совецкую Эцыклапедыю, мастацкую літаратуру, падручнікі.

Надаўна ў магазіне была праведзена інвентарызацыя літаратуры, якая ёсць на складзе. Падлічана, што за год папсавалася кніг амаль на 100 тысяч рублёў. Ці-ж гэта не значыства выкідаць на вецер такое велізарнае багацце? Што-ж гэта за літаратура? Можна кнігі ўстаўляць і непрыгодныя да продажу? Не. Гэта не так. Тут сотні экзэмпляраў кніг Гогаля — «Тарас Бульба», «Мёртвыя душы», п'есы Фанвізіна, апавадні і апавесці Чэхава, — наэмы

Н. МІХІНАУ.

У гэтых адносінах нам неабходна скарыстаць багацейшы вопыт Расійскай Федэрацыі. Згодна-ж Міністэрства асветы РСФСР забяспечыць вучыць, студэнтаў і выкладчыкаў спецыяльнымі падручнікамі і дапаможнікамі па дзіцячай літаратуры.

Дзяржаўнае выдавецтва дзіцячай літаратуры Міністэрства асветы РСФСР пры ламазоце дуоднай свайё установы «Дом дзіцячай кнігі» сістэматычна друкуе рознастайныя і неабходныя дапаможнікі па рускай літаратуры. Толькі ў мінулым годзе гэта выдавецтва дало намала цікавых манатграфіяў пра дзіцячых пісьменнікаў. Кнігі пра іх выкладаюць невядлікім аб'ёму: два-тры друкаваныя аркушы. У створоні манатграфіяў і артыкулаў прымаюць актыўны ўдзел выдатнейшыя рускія пісьменнікі і крытыкі. Чаму-б Вучэбна-педагагічнаму выдавецтву БССР не пераняць гэту каштоўную практыку?

У рэспубліканскім друку калі-ні-калі з'яўляліся разгортнутыя прадамы, артыкулы, рэцэнзіі, прысвечаныя буйнейшым дзіцячым пісьменнікам, але мала гаварылася пра тыя «дарослыя» пісьменнікі, якія многа зрабілі і для дзяцей.

Дапамагаць вывучэнню роднай дзіцячай літаратуры і стварэнню яе гісторыі абавязана і Дзяржаўнае бібліятэка БССР імя В. І. Леніна. Яна можа і павіна падрыхтаваць рознастайныя бібліяграфічныя даведнікі.

Е. ЗАМЕРФЕЛЬД,
выкладчык Барысаўскага педвучылішча.

Лермантава, выбраныя творы Горкага і Шувалова, Пушкіна і Талстога, Тургенева і Салтыкова-Шчыдрова, «Далека ад Масквы» В. Алаева, творы беларускіх пісьменнікаў Я. Купалы, Я. Коласа, К. Крапівы, П. Броўкі, П. Глебікі і мноства іншых, патрэбны і карысныя кнігі.

Загадчык гандлёвага аддзела Дрыбінскага раённага Савета дэпутатаў працоўных т. Маскаўскі неаднаразова пісаў у аддзел гандлю Магілёўскага аблканкома (загадчык т. Шацкі) і аблканіагандлю (дырэктар т. Клейман) аб тым, што памяшканне, занятае пад кніжны склад, зусім непрыгоднае, старое і смяроў. У час дэжурства дах працякае, як рэштата, у выніку тысячы кніг ісуюцца.

Доўга ў Дрыбіне чакалі адказу на гэтыя пісьмы. Спатрылася дзесь не тры месяцы ад таго, каб дырэктар аблканіагандлю т. Клейман напісаў наступны бюракрытычны адказ: «На вашу адносіну павадамі, што дзёр праводзіцца ачыстка «асартыменту» Дрыбінскага магазіна, у выніку «склады» ачышчаны» (!). А яка з памяшканнем, дзе захоўваюцца кнігі? Тав. Клейман аб гэтым дыпламатычна маўчыць.

Нельга далей мірыцца з такім непарным становішчам. Кніга — народнае багацце і яе трэба клапаціцца ахоўваць.

Н. МІХІНАУ.

Сізна са спектакля «Сэрца не даруе» ў Гродзенскім абласным драматычным тэатры. У ролі Сцепана — артыст В. Шрамчанка, у ролі Каперыны — артыстка С. Іванова.

Фато В. Косціна.

З астатніх выканаўцаў запамінаюцца баяцка Каперыны — Карней Хамутоў (артыст В. Левадоўскі), вопытны-вінаградчык Васіль Выпражкін (артыст А. Бірычэўскі), Дома Егорава (артыстка М. Кавязіна), ветэрынары фельчар Канькоў (артыст А. Пароў).

Не знайшлі глыбокага ўвасаблення ў спектаклі ролі сакратара партарганізацыі (артыст І. Аўчыніцаў) і старэйшай калгасна Ольхаватава (артыст А. Харасцінін). Праўда, у іх даволі наясны драматургічныя матэрыялы, але і самі артысты не знайшлі нічога такога, каб ажывіць гэтыя вобразы, стварыць поўны характары.

Тое самае можна сказаць і аб ролі дырэктара саўгаса Ажынава ў выкананні артыста Г. Драмашкі. У п'есе яму адрэзана значнае месца, роля насычана доволі глыбокім зместам. Ажынаў знаходзіцца ў цэнтры любюўнага трохкутніка. Ён кахае Каперыну, марыць знайсці з ёй шчасце, да канца зразаўчы суннасць Сцепана. Матэрыялы дзе матчымасць стварыць цікавы вобраз сапраўднага чалавека, аднаго юмуніста. На сцэне-ж — халодны рэзанёр, які больш паказвае, што кахае, чым кажа ў сапраўднасці, больш даманструе свае перажыванні, чым перажывае на самай справе.

Спектакль аформіў мастак В. Малкін. Асобнымі групамі дэталімі ён выразаў падкрэслівае месца дзеяння, а галоўнае — тое новае, што характэрна для Дана. Мы бачым і Цымлянскае мора, і матчы асктраперадач, і новае ў быту казакіў-калгаснікаў. Разам з тым, усё афармленне выглядае некалькі аднастайна. Так, і дом Егорава, і дом Тапіліна пабудаваны ў адным плане. Наўрад ці варта было на заліныць (у першым акце) пісаць воблакі. Заднік вісць вельмі блізка, таму воблакі і мора выглядаюць нерухомы, «не жыцьцё».

Гродзенскі абласны тэатр, які за апошні час стварыў рад новых пастановак, ідзе па правільнаму шляху. Спектакль «Сэрца не даруе», наглядчы на асобныя недахопы, з'яўляецца паўным крокам тэатра наперад. Можна не сумняваюцца ў тым, што калі тэатр пасля прам'еры не спыніць свайё работы над далейшым удасканаленнем спектакля, ён будзе яшчэ больш яркім і зместоўным.

А. МАУЗОН.

Агляд павінен стаць школай у опыту

Выкананнем верша П. Броўкі «Над сцягам партыі Леніна—Сталіна» патнеца паказ калектываў і асобных выканаўцаў Мінскай вобласці на рэспубліканскім аглядзе сельскай мастацкай самадзейнасці. Затым загучаць песня «Шуміць наша слава» А. Багатырова ў выкананні аднаго з лепшых калектываў вобласці — хору калгаса «1-е Мая» Нясвіжскага раёна.

Хор выступіць з рознастайным рэпертуарам, які ўвоўдуць — песня С. Палонскага «Вечарынка ў калгасе», песня самадзейнага кампазітара — кіраўніка гэтага хору П. Касача — «Кланялася жыта» і беларускі народныя песні «Каратодня» і «Цімох». Сваё майстэрства пакажуць калгаснік В. Шпак, які з вялікім гумарам выконвае народныя байкі і казкі, настаўніца сельскай Шлеманіцкай школы вакалістка Т. Фарленка, баяніст Нясвіжскага раённага Дома культуры В. Міхайлаў і іншыя.

Перад глядачамі выступіць другі вядучы калектыв вобласці — хор Прысянкаўскага сельскага клуба, якім кіруе самадзейны кампазітар П. Шыдоўскі. Хор прадаманструе далейшыя поспехі ў алавадні культуры і шматгалоса народнага спявання і выканае, побач з вядомымі песнямі «Прывітальна», «Чаму хлопеч не жанаты», «Ой, выйду я на даліну», новыя народныя песні «Сяло новае» і «Зялёныя кадраты».

У паказе прымае ўдзел духавы аркестр Дзяржынскага раённага Дома культуры, танцавальны калектыв Ланьскага сельскага клуба, музычны ансамбль самі Касіаевічы Дзяржынскага раёна, таленавіты выканаўца частушак З. Арэф'ева і Т. Раўтоўніч са Старадарожскага раёна, калектыв калгаса імя Малава Клецкага раёна, жаночы вакальны сектэт калгаса імя Дзяржынскага Бягомльскага раёна, многа вакалістаў і чыталынікаў.

Закончыцца паказ самадзейнасці нашай вобласці літаратурна-музычным мантажом «За шчасце народа» ў выкананні калектываў мастацкай самадзейнасці Клецкага раённага Дома культуры.

Усяго ад Мінскай вобласці ў рэспубліканскім аглядзе прымае ўдзел 250 чалавек.

Наперадзе — сустрэча з лепшымі харавымі, танцавальнымі калектывамі рэспублікі, з аркестрамі народных інструментаў. Удзельнікі мастацкай самадзейнасці рыхтуюцца да рэспубліканскага агляду, як да святочнай падзеі. Агляд павінен з'явіцца перш за ўсё ўраўнянай школай для многіх кіраўнікоў і асобных выканаўцаў. Таму на ім павінен абавязкова прысутнічаць усе мастацкія кіраўнікі раённых Домаў культуры, кіраўнікі сельскіх калектываў. Пераважна-ж большасць мінулых аглядаў адбывалася днём у напалову пустых залах. Нават праўдзівымі грамадскімі сталіцы не мелі магчымасці прысутнічаць на іх.

К. ГУСЕУ.

Самадзейнасць настаўніка

Цёпла адзваюцца жыхары Дзяснынскага раёна аб самадзейным мастацкім калектыве настаўнікаў раённай сярэдняй школы, які складаецца з драматычнага, харавога і музычнага гурткаў. Жыхары горада і бліжэйшых калгасаў часта сустракаюцца з удзельнікамі гэтага калектыву. Толькі за апошні час ім былі пастанавлены на сцэне раённага Дома культуры наступныя пастапоўкі: «Юбілей» і «Пранавана» А. Чэхава, «Юнасць баякоў» Б. Гарбатава. Надаўна сіламі настаўнікаў у раённым Доме культуры праводзіўся вечар мастацкай самадзейнасці з пастапоўкай «Русалкі» А. Пушкіна. Галоўныя ролі выконвалі Н. Піскунова — дачка млынара, П. Архіпенка — князь, Л. Панова — жонка князя. Вечар прайшоў з вялікім поспехам.

Цяпер настаўніцкі калектыв сумесна з калектывам урачоў амбулаторыі і раённай бальніцы рыхтуе п'есу «Платон Крэчэт» А. Карнейчука. Спектакль будзе паказаны ў раённым, сельскіх і калгасных дамах культуры.

В. СІРОТКА.

Юбілей Максіма Рылскага

Дзевяціцатая сакавіка споўнілася шасцідзят год з дня нараджэння выдатнага украінскага паэта і грамадскага дзеяча Максіма Рылскага. На вечар, прысвечаны юбілею, у вялікай канферэнц-зале Акадэміі навук УССР сабраліся прафэсараў і асобных выканаўцаў Мінскай вобласці, работнікі мастацтва, госці з брацкіх рэспублік. Вечар адкрыў другі і палічэнні Максіма Рылскага, старэйшы паэт Украіны — Паўло Тычэна. З дакладам аб творчасці і грамадскай дзейнасці юбіляра выступіў кандыдат філалагічных навук пісьменнік Сцепан Брыжаніўскі.

Складаны творчы шлях прайшоў М. Рылскі. Першыя кніжкі паэта — «На берагах астравах» — выйшлі ў 1910 годзе. У ёй імаць высокіх рамантычных парываў уяўляюцца п'ятнацігоддзюва юнака і вельмі мала сапраўднага суровага жыцця таго часу. Але М. Рылскі настаяна шукаў праўдзівых шляхоў да чалавечага сэрца, настаяна вучыўся служэнню радзіме сваім мастацкім словам. Галоўнаю школай пры гэтым, як зазначае сам паэт, была «разумная і строга школа жыцця, і галасы вялікіх настаўнікаў — народа, Леніна, Сталіна. Гэтая школа, гэтыя галасы зрабілі з мяне тое, кім я з'яўляюся дзям: літаратарам, які лічыць сабе перш за ўсё слугою народа, чалавека, які ў дні вялікай свяшчэннай барацьбы з гітлераўскім звар'ём уступіў у рады Камуністычнай партыі і прэда адбца званне камуніста сваёй працаю апраўдаць».

І Максім Рылскі выконвае сваё абяцанне з гонарам. У дні ваіны яго пазіцыя калікала да баялітаснай барацьбы з ворагам, у дні мірна

На аглядзе савецкай сімфанічнай музыкі

Нататкі ўдзельніка VIII пленума праўлення Саюза савецкіх кампазітараў СССР

Зусім вразумела тое сваёсабівае хваляванне, з якім ехалі мы ў Маскву на чарговы агляд савецкай музыкі. Нас чакалі не толькі сардэчныя сустрэчы з многімі сябрамі з брацкіх рэспублік, але і размовы аб творчых поспехах, аб новых творах, з якімі прыходзілі яны на пленум. І больш за ўсё хвалявала пытанне: як успрымае грамадства творы музыкі, якія прадстаўлены на пленуме кампазітарскай арганізацыі, дэлегатамі якой мы з'яўляемся? Што пакажа дыскусія аб сучасным стане і праблемах развіцця розных жанраў у савецкай музыцы?

Першыя сустрэчы з сябрамі пачаліся ў дзень адкрыцця пленума Саюза савецкіх кампазітараў СССР. Вось аўтары оперы «Багдан Хмельніцкі», салуны ўкраінскай кампазітар К. Данькевіч надходзіць да Я. Цікоцкага, каб пачыра павіншаваць яго з атрыманнем ганаровага звання Народнага артыста СССР. Затым Юр'еўна Карлавіча вішучуць Ф. Казінікі, О. Тактакішвілі. Маскоўскія кампазітары М. Каналь і В. Белья цявяцяца, як сабе адчуваюць беларускія кампазітары пасля дэдаў беларускага мастацтва і літаратуры ў Маскве, што яны цпер пішучуць? Тут жа рэдактар часопіса «Савецкая музыка» прапонуе тэмы для напісання артыкулаў аб музычным жыцці рэспублікі. Да сабе ў Талін, паслухаць новыя астонскія оперы, запрасіла кампазітар Э. Кал. Кампазітар з Баку О. Нікольска памінае, што беларускія аўтары ніколі не былі яшчэ ў Азербайджане.

Такіх шчырных сяброўскіх разоў на працягу дня шмат, і ўсе яны гавораць аб братэрскім адносінах нашых народаў і нацыянальных музычных культур, аб пераходзячым гэтага аднавання.

Восьмы пленум праўлення Саюза савецкіх кампазітараў СССР быў прысвечаны праблемам савецкага сімфанізму. Вось чаму мы ўсе дні слухалі і абмяркоўвалі толькі сімфанічныя творы.

Радава, што за апошнія два-тры гады з'явілася новая плеяда маладых кампазітараў, якія актыўна працуюць у гэтым складаным музычным жанры. Як тут не ўспомніць ленинградца Л. Прыгожына — аўтара светлай і малазвычайнай сімфанеты; А. Тамберг — стваральніка араторыі «За свабоду народа» — аб жыцці і рэвалюцыйнай барацьбе астонскага рэвалюцыйнае Кінгісена; Г. Раева, які напісаў праграмную сімфонію «Бабек», прысвечаную герою нацыянальна-вызваленчай барацьбы азербайджанскага народа супраць арабскіх захопнікаў у IX стагоддзі; А. Петрова, які напісаў па апавяданню М. Горькага «Макар Чудра» цудоўную сімфанічную паэму «Рада і Лойка»; А. Эшпая — аўтара біяскачэй на тэмах і іх развіцці «Рапсоды для скрыпкі і аркестра» на венгерскія тэмы.

А вось таленавітыя прадстаўнікі кампазітарскай моладзі: І. Шварц — аўтар змястоўнай сімфоніі аб нашай сучаснасці; Ш. Сайфідзінаў, які стварыў кантату «Квітней, Таджыкістан». І. Акбарав, які прысвяціў цудоўную узбекскую паэму Нізі сімфанічную паэму «Памяці паэта»; Р. Шчэдрін — аўтар канцрта для фартэпіяна з аркестрам, дзе цікава выкарыстаны сучасныя сібірскія прыпеўкі; А. Разаў, які напісаў вртуозны канцэрт для скрыпкі і аркестра.

Праўда, не ўся кампазітарская моладзь творча пераімае рэалістычныя традыцыі савецкага сімфанізму. Дысанансам прагучалі на пленуме бяздушныя сімфонія К. Хачатурана, фартэпіянны канцэрт Г. Галыніна і некаторыя іншыя творы.

Тут характарна адзначыць, што калі яны некалькі год назад такія творы абавязкова знайшлі б абаронцаў, дык цпер такіх абаронцаў не знайшлося.

Ідэйны разгром фармалізма ў сімфанічнай творчасці савецкіх кампазітараў — гэта толькі першая перамога. Як другую перамогу трэба адзначыць тое, што многія кампазітары адмовіліся пісаць сімфоніі, сімфанічныя паэмы, сюіты, уверцюры наогул, без канкрэтнай тэмы. Хваляючыя з'яві і падзеі сучаснасці, гісторыя народа сталі ідэйнай, тэматычнай асновай новых сімфанічных твораў. Сімфанічная музыка нашых кампазітараў абстрактнасці перайшла да канкрэтных вобразаў, і гэта зрабіла яе больш яркай, вразумелай, ідэйна мотакіраванай.

У гэтай сувязі тут нельга не сказаць аб такіх выключна глыбокіх, хваляючых творах, як сімфонія-легенда кампазітара С. Разаўнава, прысвечаная памяці Зои Базарэўскай; трагедыяная сімфонія Л. Хаджа-Эйнатава аб жыцці і глыбокім народнага героя; Семая сімфонія Я. Іванова, у якой аўтар апавядае аб сваім народзе, аб яго мірнай стваральнай працы; Другая сімфонія О. Тактакішвілі, дзе тэмай з'яўляецца барацьба чалавека за сваё шчасце, пераадоленне асабістых нягод.

Творам валагіта натхнення, выключнага кампазітарскага майстэрства, безумоўна, з'яўляецца Дзесятая сімфонія Д. Шостакавіча. Сімфонія гэта прысвечана барацьбе народаў супраць фашызма, за мір ва ўсім свеце. Але тут, на наш погляд, аўтар з большай сілай і глыбінёй здолеў паказаць нявысціснуты, непрымірымы да фашызма, да вайны, чым веру ў немінуць перамогі прагрэсіўнага чалавецтва.

Як жа сустралі і ацанілі ўдзельнікі VIII пленума дасягненні нашай беларускай сімфанічнай музыкі?

Перш за ўсё нам вельмі слухна ўказалі на тое, што беларускія кампазітары вельмі мала працуюць у жанрах сімфанічнай музыкі, бо мы здалі паказаць на пленуме толькі адзін твор. Але і гэты адзін

твор — Трэцяя сімфонія М. Аладава, па агульнай думцы, не паабавлены недахопаў. Гэтай сімфоніі нехапае цільнасці формы ў першай і чацвёртай частках, нехапае неабходнага лаканізму ў развіцці тэм, хоць многія адзначалі яркасць і прыгажосць тэм усяго твора.

Безумоўна, пасля пленума трэба зрабіць адпаведныя вывады і М. Аладаву, і ўсёй нашай кампазітарскай арганізацыі. Наша адставанне ў гэтым жанры трэба будзе выправіць да Другога ўсеагульнага з'езду кампазітараў СССР, які адбудзецца ў наступным годзе і на якім будзе паказвацца ўсё лепшае, што створана ў савецкай музыцы за апошнія восем год.

На пленуме разгледзілі творчыя праблемы развіцця савецкага сімфанізму. Савецкі сімфанізм якнасна новы ў параўнанні з сімфанізмам класікаў. Таму павінны быць і новыя сродкі для выяўлення сучаснасці, новыя інтанацыі, рытмы, будовы форм.

На творчай дыскусіі таксама ўказвалася, што побач з развіццём такіх тыпаў сімфанічных твораў, як лірычная музычная драма, трагедыя, эпічнае апавяданне, трэба больш звяртаць увагу на героіку жыцця савецкіх людзей, ствараць узоры гераічнага сімфанізму. У сімфанічных праграмных творах трэба дамагацца, каб музычная драматычна твора не памяншалася музычнай ілюстрацыянасцю, натуралістычнай перадачай бытавых дробязей.

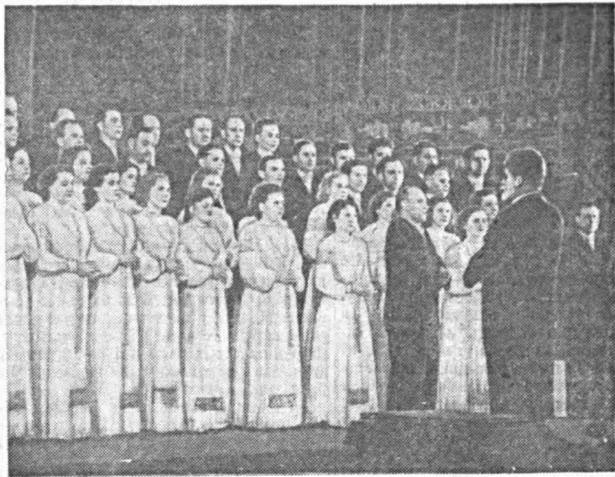
Недзяна не прыгледзілі некаторыя сустрэчы з нашымі замежнымі сябрамі, такімі, як вядомы барабніц за мір, лаўрэат Міжнароднай прэміі міру — бразільскі кампазітар Клаўдыві Сантара, які вядомы дзясці музычнай культуры Германскай Дэмакратычнай Рэспублікі — лаўрэаты нацыянальных прэміі кампазітары А. Герстэр, Э. Майер і іншыя.

Клаўдыві Сантара расказаў нам аб музычным жыцці народаў Бразіліі, аб іх барацьбе супраць амерыканскай агрэсіі, якая працягваецца ў музыцы бяскончых джазаў, кінофільмаў, грамафонных запісаў і г. д. Германскія сябры паказалі нам свае новыя творы: сімфоніі, кантаты, струнныя квартэты і інш. Сярод гэтых твораў вялікі ўплыў сваёй ідэйнай накіраванасці і кампазітарскім майстэрствам зрабілі на нас кантата Э. Майера і сімфонія А. Герстэра. Абодва творы вызначаюцца яснасцю і народнасцю музычнай мовы, лаканізмам формы. Кантата «Святамоцце перамогі» прысвечана тэме барацьбы немцаўка народа за сваё ўз'яднанне, за сапраўдную дэмакратыю. Ідэям гуманізма, чалавечалюбоўнасці прысвечана і творчыся сімфонія.

Многа ўражанняў і думак засталася ў кожнага ўдзельніка пленума.

І. НІСНЕВІЧ.

Выдатны харавы калектывы

21 сакавіка ў Мінскім акрутовым Доме афіцэраў Дзяржаўнага хор БССР даў канцэрт, з якім ён выступіў на дэкададу беларускага мастацтва і літаратуры ў Маскве. Гэты канцэрт, цёла і прыязна сустраў слухачамі сталіцы, сулаў з 15-й гадавінай існавання хору.

Ва ўступным слове музыкантаўна Б. Смольскі расказаў аб творчым шляху таленавітага калектыву.

У пачатку 1940 года ў Беластоку быў створаны Беларускі дзяржаўны ансамбль песні і танца, у які, побач з прафесійна-налі, увайшлі і лепшыя ўдзельнікі мастацкай самадзейнасці. Пасля шматгадовай плённай працы ансамбль быў ператвораны ў Дзяржаўны хор Беларускай ССР. Цяпер гэты хор з'яўляецца высокапрафесійнальным выканаўцам і выдатным прапагандастам лепшых узораў харавой музыкі.

Нязменным мастацкім кіраўніком хору з дня яго арганізацыі з'яўляецца народны артыст СССР Рыгор Раманавіч Шырма — вопытны дырыжор, знаўца харавой культуры і зборнік беларускай фальклору. Побач з кіраўніком самаададна працуюць у хоры з першых дзён яго існавання артысты: Н. Тэадаровіч і М. Шуманскі, якія нядаўна атрымалі высокае званне заслужаных артыстаў БССР; Л. Манапольскі, Е. Мажан-Шафран, Л. Шэнь, К. Шырма, Е. Шустар, В. Валышын, М. Гайко, Х. Шустар, Н. Лаўроўш, П. Морыш, В. Юр'евіч і іншыя.

Калектыв хору на працягу ўсіх год існавання ўдасканалваў сваё майстэрства. Працоўныя шматлікіх гарадоў Сібіры, Сярэдняй Азіі, Паволжжа, Каўказа, Запаляр'я і Прыбалтыкі, калгасаў і саўгасаў прымалі гэты хор

дарагім госцем у сабе За 15 год калектыву выступіў з канцэртамі каля трох тысяч разоў.

Дзяржаўны хор БССР заўсёды падтрымлівае цесную сувязь з савецкімі кампазітарамі. Хору прысылаюць свае творы кампазітары Масквы, Ленінграда, Кіева і іншых гарадоў. Плённа супрацоўнічае калектыву і з беларускімі кампазітарамі — Цікоцкім, Алоўнікавым, Багатыровым, Аладавым, Пукстам, Лукасам, Яфімавым, Падкавыравым, Палонскім і іншымі.

Нязменным поспехам у выкананні хору на канцэртах карыстаюцца «Песня аб партыі» і «Радыма мая дарагая» Алоўнікава, «На Палесці гоман, гоман» Палонскага, «Слаўся» Глінкі, складаны хор Танеева «Руны вежы — жаллё арла», «Гімн працы» Гендэля, украінская народная песня «Дударыца», польская народная песня «Віселле», харвацкая народная песня «Змрок ночы спусціўся на зямлю», руская народная песня «Вараг» і г. д.

Калектыву Дзяржаўнага хору папоўнілі новымі сіламі і вырас у значную мастацкую адзінку, якая з'яўляецца гордасцю нашай рэспублікі. Сваё майстэрства ён ярка прадэманстраваў на дэкададу беларускага мастацтва і літаратуры ў Маскве, атрымаўшы высокую ацэнку і прызнанне маскоўскай грамадскасці.

Па просьбе працоўных Прыбалтыкі Дзяржаўны хор БССР выязджае ў бліжэйшы час у Літоўскую ССР, Калінінградскую вобласць, Латвійскую і Эстонскую ССР.

К. ПУРОСКИ.

На здымку: выступленне Дзяржаўнага хору БССР. Фото І. Салавейчыка.

Каму патрэбен такі артыкул?

4 сакавіка ў газеце «Мінская праўда» быў надрукаваны артыкул «Яскраве і прадзівае мастацтва», прысвечаны трэцяму фестывалю чэхаславацкіх кінофільмаў. Аўтар артыкула В. Чэскіх многае перапісаў з ужо раней надрукаваных матэрыялаў. Вось прыклады. У лібрэто кінофільма «Прадстаўленне адбудзецца», якое выпушчана «Рэкламфільмам» напісана:

«Прага, Адзін за другім пад'язджаюць аўтобусы да цырка «Славія». Сёння на цыркавое прадстаўленне збіраюцца не звычайныя глядачы — жыхары прыгарадных сёл. Якое-ж іх было здзіўленне, калі яны раптам даведаліся, што ў цырку выхадны дзень і прадстаўленне не адбудзецца».

У артыкуле В. Чэскіх чытаем: «Прага, Адзін за другім пад'язджаюць аўтобусы да цырка «Славія». Гэта на цыркавое прадстаўленне збіраюцца жыхары прыгарадных сёл. Якое-ж было іх здзіўленне, калі яны даведваюцца, што сёння ў цырку выхадны дзень і прадстаўленне не адбудзецца».

Амаль уся астатняя частка матэрыялу спісана са зборніка «Кінемастацтва сучаснай Чэхаславакіі», выдадзенага на рускай мове ў Праге.

Каму-ж патрэбен такі, з даволу скажаць, артыкул? Шкада, што газета «Мінская праўда» прадставіла свае старонкі надбасумленнаму аўтару.

У самадзейных калектывах

У канцы гэтага года ў Маскве адбудзецца заключны канцэрт Усеагульнага агляда мастацкай самадзейнасці рабочых і служачых. Яму папярэднічаюць гарадскія, абласныя, рэспубліканскія агляды.

Цяпер ва ўніверсітэце праходзіць традыцыйны агляд самадзейнасці агульнаўніверсітэцкіх калектываў і факультэтаў. Мастацкая самадзейнасць БДУ ў гэтым годзе дабілася значных поспехаў.

Творчым дасягненнем драматычнага калектыву ўніверсітэта з'явіўся спектакль «Шышнёвы сад» па п'есе А. Чэхава. Паставіў яго ажаніўчыў Г. Рутышэй, музыку да спектала напісаў кампазітар І. Вагнер. Драматычны калектыв працуе цяпер над спектаклем «У добры час» па п'есе В. Розова, які павінен быць зладзены да першмайскіх свят.

Вялікую і змястоўную праграму падрыхтаваў харавы калектыв БДУ (кіраўнік І. Клінінскі). У яго рэпертуары — творы рускай класікі і лепшыя песні савецкіх кампазітараў. Харавы гурток працуе над песнямі Шостакавіча «Радыма чэду», Шабліна «Зіма дарога», песнямі Алоўнікава, Тішэра, Мурашэлі.

На заключным канцэртне агульнаўніверсітэцкага агляда выступіць харэграфічны калектыв, аркестр народных інструментаў, духавы аркестр, спевакі, салісты-інструменталісты і інш.

Д. ГАЛЫМАКОУ, студэнт БДУ.

Расце сетка калгасных радыёвузлоў

Уздоўж вуліц вёсак Холмск і Заужалэ Рэчыцкага раёна роўнымі радамі паставлены новыя слупы. Па іх працягнуліся праводы радыётрансляцыйнай лініі, якая ідзе з радыёвузлава калгаса «Перамога». У дэмах калгасніцкай устаноўлена каля 300 радыёкропак.

Новы радыёвузел зладзены ў эксплуатацыю ў калгасе «18 партызан». У Рэчыцкім раёне налічваецца цяпер дзевяць сельскіх радыёвузлоў; восем — у калгасах, адзін — у саўгасе «Рэчыца».

М. БЕЛКІН.

Пісьмо ў рэдакцыю

Адкрыць у Мінску нотны магазін

Я часта атрымліваю пісьмы з просьбай дастаць нотныя матэрыялы — клавірныя оперы, зборнікі рамансаў, песень, пералажэнні і інш. Але ў Мінску іх нідзе нельга купіць. І паўстае зусім слушнае пытанне: няўжо ў нашай сталіцы, дзе адкрыты і адкрываюцца цудоўныя магазіны, адкрыць спецыялізаванага магазіна на продаж нотнаў стала невырашальнай праблемай?

І. БАЛОЦІН, народны артыст БССР.

Кінемеханік Нікалай Юшкевіч

Шаснаццацігадовым юнаком пачаў сваю працоўную дзейнасць кінемеханік Нікалай Юшкевіч. Пасля заканчэння Мінскай рэспубліканскай школы кінемеханіка ён быў накіраваны на працу ў вёску Абуцгу — цэнтр сельскага савета і калгаса «Барашкі».

Калгаснікі ўбачылі, што да іх прыхаў значна сваёй справы. Яны паралілі Нікалаю Юшкевічу пачынаць дэманстрацыю кінофільма дакладна і абвешчаны час, не чакаючы тых, хто затрымаваецца. Механік улічыў гэтую слушную заўвагу. Уменне прыслуховацца да крытыкі, каштоўных па-

рад насельніцтва — адна з характэрных рысаў Нікалая Юшкевіча. Ён дэманструе фільмы не толькі ў вёсцы Абуцзе, дзе ёсць спецыяльная кіноўстаноўка. Малады кінемеханік — часты і жаданы госць у калгасах «Прагрэс», «Ударнік» і імя Сталіна. Кожны месяц ён наладжвае не менш 25 кіносеансаў. За сваю добрасумленную работу Нікалай Юшкевіч карыстаецца заслужанай павагай у насельніцтва Абуцскага сельскага савета Крускага раёна.

Любоў да сваёй прафесіі, знаёмства з перадавым вопытам работы, палыманае жаданне працаваць лепш — вось у чым сса-

крэт» поспехаў механік Юшкевіча. Ён актыўна наведваў раённых семінараў пры адрэзе культуры, на якіх адбываецца абмен вопытам. Рэгулярна чытае Юшкевіч спецыяльную літаратуру, а таксама часопіс «Кінемеханік», дапаможнікі па арганізацыі дэманстрацыі кінофільмаў. Цяпер ён рыхтуецца да адрэзу экзаменаў на механіка першай катэгорыі.

За выдатную работу і сістэматычнае выкананне плана кінемеханік Нікалай Юшкевіч узнагароджаны Граматай Міністэрства культуры БССР.

І. РАБКОУ.

Кірыл АНДРЭЭВ Класік навукова-фантастычнай літаратуры

Яшчэ пры жыцці Жуля Верна многія яго фантастычныя праекты пачалі адыходзіць у мінулае і рэчаіснасць пачала перадаць яго мары.

Першая ў свеце электрычная падводная лодка рускага вынаходцы Дзежэвцага на справе паказала ўсяму свету перавагу новага, небывалага да таго часу віду энергіі. Бельгіскія работні Грам пабудавалі першы ў свеце дынамашыну і электраматор. Прафесар Маскоўскага ўніверсітэта Жукоўскі ўжо стварыў тэорыю павету, а вояны, яшчэ назрабныя наветраныя караблі рускіх, французскіх, англійскіх і амерыканскіх авіяканструктараў рабілі першыя спробы ўзляцець на неба. Створаны геніем Аляксандра Сталевава фотаздымак адрываў шлях новаму веку — веку тэлехванікі і аўтаматыкі. Цепербургскі прафесар Папоў не толькі перадаваў тэлеграмы без праводу, але і намагаўся шляхі для радыёлакацыі пры дапамозе электрамагнітных хваляў. У далейшым Калдузе Канстанцін Цыялкоўскі прадставіў першы ў свеце міжпланетны карабаль...

І тым не менш кнігі Жуля Верна валодалі і надалей тысячамі і дзесяткамі тысяч розумаў і сэрцаў. Больш таго, яго слава ўсё расла, і цалы шток пісем напісаны прыбываў у яго кабінет, размешчаны ў адасобленай вежы.

Цяпер мы адзначаем поўстагоддзе з дня смерці вядомага французскага пісьменніка. Звыш стагоддзя аддзелае нас ад дня апублікавання яго першага твора. Над абодвама людзьмі правосуддзя вялікія наветраныя караблі, ушыўшы ўзлятаюць зноўныя верталёты, у цёмнай бяздонні авіяна спускаюцца падводныя лодкі і баясферы, амаць за межы зямнога прыцягнення вылятаюць гіганцкія ракеты, але ўжо не тысячы, а мільёны чытачоў усё з тым жа хваляваннем разгортваюць кнігі Жуля Верна, каб іці па ладзінай пустыні да полюса за капітанам Гатэрасам, ляцць вакол зямнога шара на «Альбатросе» інжынера Робура, хадзіць па падводных алясах разам з капітанам Немо і стаць побач з Мішале Арданам у гіганцкім алюмініевым

Да 50-годдзя з дня смерці Жуля Верна

ядры, што ляжыць у міжпланетнай прасторы.

Чытачоў кніг Жуля Верна захалялі і захаляюць і ў нашы дні не «Наўцідус», таму што падводныя лодкі існавалі і да яго, не «Альбатрос», бо ў тую эпоху

Усе, хто цікавіўся тэхнікай, ведалі і праект «аэрадромнай машыны» Ламаносава, і чарджыя гелікаптары Касю, Лаладэла і Пантон д'Амекура, і нават не міжпланетны карабэль гарматнага клуба, — у старых кнігах, якія сам Жуль Верн чытаў у маленстве, можна было прачытаць прынамсі аб двух дзесятках падарожжаў на Месяц і іншыя планеты. Малады чытачоў больш за ўсё вабалі да сабе тым, хто ствараў усё гэтыя цудоўныя машыны і даў ім жыццё, людзі, поўныя веры ў навуку і блазежную магчымасць чалавека, не выдуманы ідэальныя становачы героі, але жывыя людзі, з якіх можна і трэба было браць прыклад!

Сваім доўгім жыццём кнігі Жуля Верна абавязаны не толькі яго літаратурнаму

таленту. Не, гэта перамога створаната ім новага літаратурнага жанра, перамога новых герояў, якіх ўвасобілі ў сабе многія рысы чалавека заўтрашняга дня.

Творчасць выдатнага французскага пісьменніка была вельмі рознастайная: меланхалічная песня «Марсыяна», якая стала на яго радзіме матроскай песняй, і шматтомныя навукова-папулярыяныя творы па географіі, фарсы і вадзілі ў верхах і ўтопіі аб будучым свеце, жартоўныя рамансы-падарожжы, палітычныя памфлеты і лірычныя дэвізны. Але ў цэнтры ўвагі чытачоў стаіць, бясспрэчна, серыя яго «Незвычайных падарожжаў» і асабліва — трыццаціраццэрамаўнаў (з 68-мі), якія аб'ядноўваюцца пад рубрыкай «навукова-фантастычныя».

Але ці быў Жуль Верн, як думаецца многіх, нечым накіштат прарока, што прадказвае будучыню і ўказвае на цэлае стагоддзе наперад шляхі навуцы і тэхніцы? Ці значыць гэта, што навуковая фантастыка з'яўляецца асаблівым відам навуковай творчасці, спосабам далёка заглядуць у будучыню дні?

Уважлівы аналіз творчасці Жуля Верна, яго навуковых і тэхнічных ідэй дае нам вельмі ясны адказ на гэтыя важныя пытанні.

Самыя дзіўныя для таго часу «вынаходствы» Жуля Верна былі створаны зусім не яго незвычайнай фантазіяй, але ўзяты з наваколнай яго рэчаіснасці: яны — толькі далейшыя смеае і натхнёнае развіццё тых ідэй, якіх ўжо існавалі тады — у задумках, праектах, чарцяжах. Імяна таму такія рэальныя падарожжаныя яго рамануў, нягледзячы на фантастычныя абставіны.

Вядома, за мінулае стагоддзе навука непамята вырасла: былі адкрыты новыя, невядомыя раней галіны, тое, што ў час Жуля Верна было краінай Невядомага, цяпер забудавана велічымі будынкамі навукова-даследчых інстытутаў і лабаратарыяў. Жуль Верн быў адным з самых адуканых людзей свайго часу, але ён быў сям свайго веку і таму так лёгка крытыкаваць яго тым, што не разумее мастацкай сутнасці многіх яго рамануў.

Навукова-фантастыка толькі тады і моцная, калі, выказваючы ідэй свайго ча-

су, бачыць іх ужо ўвасобленымі ў рэчаіснасці. Вядома, пісьменнік не можа ўказаць канструктуру шляхі і канчатковы моту, якую ён сам учыць ва ўяўленні. Спяваючыся ў будучыню, пісьменнік міжволі пераскочвае праз нейкія этапы работы інжынера, узводзіць фантастычныя і нават зусім «ненавуковыя» падарожжаныя, каб сконцэнтравана і смелым мастацкім вобразае мару свайго часу.

Не, будучыня толькі нябачна прысутнічае ў рамане Жуля Верна, дзееіне-ж іх заўсёды пачынаюцца ў тую эпоху, калі яны напісаны і апублікаваны (Жуль Верн заўсёды быў вельмі дакладным ва ўсім, што датычыцца часу і месца дзеяння яго твораў). Сваюжы яго — мара яго часу, што ўвасобілася ў жыццё, стала рэальнасцю ў нашы дні. І яму зусім не было важна, ці такімі будуць наветраныя, падводныя і міжпланетныя караблі будучыні: ён ведаў толькі, што людзі будуць летэць, спускацца на марское дно, пракадаць шлях да зорыў.

Адмышлі ў мінулае фантастычныя праекты Жуля Верна, і рэчаіснасць перарасла яго мары. Але жывыя і сёння яго героі, і да гэтага часу яны хваляюць маладых чытачоў.